

PARLAMENT DE CATALUNYA

Presidència
de l'honorable Sr. Joan Casanoves i Maristany

DIARI DE SESSIONS

Sessió del dia 15 de març del 1933

SUMARI

A les cinc i cinc minuts de la tarda s'obre la sessió, sota la presidència de l'honorable senyor Casanoves. Lectura i aprovació de l'acta de la sessió anterior.

El senyor Romeva demana que consti en acta el seu vot en contra de l'article 15 del Projecte d'Estatut Interior de Catalunya, aprovat en la sessió anterior.

Ordre del dia :

Pregunta del senyor Tallada al senyor Conseller de Treball i Obres Públiques respecte a l'endegament del riu Ebre en terme del Tamarit, i adhesió del senyor Ibars a aquesta pregunta.

Resposta del senyor Conseller de Treball i Obres Públiques, i rectificació del senyor Tallada.

Precs del senyor Romeva al senyor Conseller de Governació sobre la immigració i el terrorisme.

El senyor Comorera demana que aquests precs es converteixin en interpel·lació.

Hi accedeix el senyor Conseller de Governació, i, per indicació del senyor President, és ajornada aquesta interpel·lació per un altre dia.

Resposta del senyor Conseller de Governació als precs del senyor Romeva, i rectificació d'aquest.

Pregunta del senyor Rovira i Roure al senyor Conseller d'Economia i Agricultura sobre el Canal d'Urgell.

Resposta del senyor Conseller d'Economia i Agricultura, rectificació del senyor Rovira i Roure, intervenció, per al·lusions, del senyor Sauret, i rectificació del senyor Mies.

S'entra a la discussió del dictamen sobre el Projecte d'Estatut Interior de Catalunya.

El senyor Tauler, en nom de la Comissió, rebutja una esmena dels senyors Vallès i Pujals, Carreres i Artau i Rovira i Roure a l'article 15.

El senyor Sol defensa l'esmena.

Intervenció del senyor Ruiz i Ponseti.

Rectificació del senyor Tauler, per la Comissió.

Intervenció del senyor Duran i Ventosa, i noves intervencions dels senyors Ruiz i Ponseti i Tauler.

S'acorda que passi novament l'article 16 a la Comissió.

Lectura d'una addició a l'article 17, signada pels senyors Dot, Cerezo, Cunillera i Casademunt.

El senyor Arnau diu que la Comissió fa seva l'esmena.

Intervenció del senyor Sol.

Contesta del senyor Arnau.

Rectificacions dels senyors Sol i Arnau.

Intervenció del senyor Comorera.

En votació ordinària, s'aprova l'article 17, amb l'esmena de referència; voten en contra, els senyors Diputats de la Minoria de Lliga Catalana.

Es dona lectura d'una addició al títol II, signada pels senyors Vallès i Pujals, Pau Romeva, Carreres i Ariau i Rovira i Roure.

El senyor Rovira i Virgili intervé per a manifestar que la Comissió no admet l'addició.

El senyor Vallès i Pujals defensa l'esmena.

Intervenció del senyor Comorera.

Rectificacions dels senyors Rovira i Virgili i Vallès i Pujals.

Nova rectificació del senyor Rovira i Virgili.

En votació ordinària, és rebutjada l'esmena amb els vots a favor dels senyors Diputats de la Minoria de Lliga Catalana.

El senyor Duran i Ventosa demana la paraula per a anunciar que, en la pròxima sessió, consumirà un torn en contra de la totalitat del capítol III.

Intervenció del senyor Espanya.

Nova intervenció del senyor Duran i Ventosa.

Ordre del dia per a la sessió del dijous.

S'aixeca la sessió a un quart de nou de la vetlla.

S'obre la sessió a les cinc i cinc minuts de la tarda, sota la presidència de l'honorable Vice-president primer de la Cambra, senyor Casanoves.

Al banc del Govern hi ha els honorables senyors Consellers de Governació, d'Agricultura i Economia i de Treball i Obres Públiques.

Lectura i aprovació de l'acta de la sessió anterior.

El Sr. ROMEVA : Demano per parlar.

El Sr. PRESIDENT : Té la paraula el senyor Romeva.

El Sr. ROMEVA : Senyors Diputats : Jo ahir no em trobava present en el moment en què es votà l'article 15 del Projecte d'Estatut Interior. Jo demanaria que constés el meu vot en contra. Jo hauria pogut votar aquell article si no s'hagués mantingut en el seu darrer apartat aquell criteri de que la intervenció que s'atribuïa a la Generalitat no es limitava estrictament a una inspecció per assegurar-se que les institucions de beneficència complien la funció per la qual havien estat instituïdes. Però això no es pogué modificar i per aquest motiu jo demano que consti el meu vot en contra.

El Sr. PRESIDENT : Constarà en l'acta el vot en contra a què fa referència el senyor Romeva. Té la paraula el senyor Tallada per una pregunta.

ORDRE DEL DIA

Precs i preguntes

L'endegament de l'Ebre en terme del Tamarit

El Sr. TALLADA : El motiu de fer ús de la paraula, és per a fer una senzilla pregunta al senyor Conseller d'Obres Públiques, pregunta que ja li havia anunciat dies ha. És tracta de què el riu Ebre, davant de la partida de Jesús i Maria, terme conegut pel Tamarit, fa un colze ; degut a la força del corrent i als aires que regnen en aquell territori, ha anat menjant-se la terra, estimbant diverses propietats existents en els marges d'aquell riu, produint, com és conegut, pèrdues

als propietaris d'aquelles terres i perills de caràcter personal.

Tant és així, que, a conseqüència d'aquest desplaçament de terres, el riu destruï una part de la carretera que passa per aquelles vores i es féu una altra carretera suplementària que enllaçava els dos trossos que havia produït el riu. Fa poc, un motociclista, anant de nit per aquelles carreteres, es trobà a l'encreuament i s'equivocà, prenent la carretera vella per la nova i dirigint-se al riu, i com que aquella carretera està trencada, hi va caure i desaparegué. Però encara això no és el més greu, sinó que el més greu és que la força del corrent del riu està produint un esvoranc i prenent una direcció tal que si es produeix una avinguda, com amb freqüència es produeixen en aquelles terres, que són terres de l'arròs, terres baixes, podria molt ben ésser que el riu canviés de direcció i anés a cercar una sortida al mar pel lloc nomenat Port del Fangar, i aleshores el caseriu de La Cava quedaria dintre d'una illa, quedaria completament cercat d'aigua amb totes les propietats d'aquell terme, amb tots els perjudicis que ocasionaria als habitants de totes aquelles partides.

Jo, per tant, en vista de tot això, que té una certa importància, m'atreveixo a pregar al senyor Conseller d'Obres Públiques que enviés un tècnic a aquelles terres perquè pogués apreciar si veritablement hi ha el perill que els habitants d'aquell indret creuen que existeix, o si en realitat no existeix, tranquil·litzant-los en aquest cas i prenent en l'altre totes aquelles mesures que siguin necessàries per tal d'evitar els malts que poguessin venir a aquelles terres per causa del riu.

Jo ja sé que per a les qüestions del riu Ebre existeixen les Confederacions Hidrogràfiques, i, per tant, que la majoria d'aquestes coses corresponen a la Confederació Hidrogràfica de l'Ebre, però jo crec que la Generalitat no pot deixar abandonades aquelles terres si veritablement hi ha un perill pels seus habitants, i, a fi que per aquestes qüestions de competència no se'ls deixi abandonats, que s'hagin d'adreçar a Saragossa o a Ma-

drid, màxim si tenim en compte que els tècnics de la Confederació de l'Ebre senten molt poca simpatia per les coses de Catalunya i, per tant, és molt fàcil que deixessin desatesos els precés d'aquells veïns; crec que la Generalitat no pot desentendre's, perquè això li interessa, ja que, com he dit, passen camins veïnals i carreteres provincials per les vores d'aquella comarca, i si no es fa un mur de contenció, aquestes carreteres serien destruïdes i això ocasionaria noves despeses a la Generalitat. I ja que estic en ús de la paraula, voldria que el tècnic que s'enviés allà estudiés amb tota l'extensió el problema que es presenta, perquè, com les carreteres aquestes travessen terrenys dedicats al cultiu de l'arròs i per aquest cultiu s'ha de provocar la inundació de les terres, en molts punts les aigües cobreixen la carretera i impossibiliten el trànsit. I com que el cultiu i la producció de l'arròs ens ha de merèixer un gran respecte per representar centenars de mils de pesetes en ordre a la nostra economia i tanmateix ens interessa que les línies de comunicació no estiguin obstruïdes, creiem que l'assumpte té molta importància i, en conseqüència, seria molt convenient que es veiés si en determinats punts és possible aixecar alguns centímetres i fins i tot mig metre el nivell de la carretera, fent obres de formigó, amb la qual cosa s'evitarien aquests perjudicis.

El Sr. PRESIDENT: Té la paraula el senyor Ibars.

El Sr. IBARS: Senyors Diputats: Jo he demanat la paraula per adherir-me a aquest prec formulat pel senyor Tallada.

He de dir que jo, com a membre de la Majoria, com a veí, millor dit, com a Diputat per la circumscripció de Tarragona, he fet ja prop del senyor Conseller d'Obres Públiques les gestions oportunes en aquest cas, i encara que no s'ha fet el traspàs d'aquests serveis a la Generalitat, sabem que el Conseller d'Obres Públiques ha estat, per la seva part, fent les gestions convenients. Per tant, m'adhereixo al prec del senyor Tallada i em permeto, per part meua, pregar al senyor Conseller que continuï les gestions convenients.

El PRESIDENT: Té la paraula el senyor Conseller d'Obres Públiques.

El Sr. CONSELLER d'Obres Públiques: Senyors Diputats: En contestar el prec formulat pel senyor Tallada i subscrit pel senyor Ibars, he de dir que aquest camí a què s'ha referit el senyor Tallada va ésser construït l'any 1930, en forma d'un angle recte. En febrer del 1931, una avinguda de l'Ebre es va emportar el vèrtex d'aquest angle, i el resultat va ésser que el camí quedés truncat. Però com que en tot el que fa referència al riu Ebre, i, especialment, a les obres que s'hi hagin de realitzar, pertany a la Confederació Hidrogràfica de l'Ebre, resulta que nosaltres, indubtablement, no estàvem autoritzats, no teníem autoritat per a fer les obres convenients, i, en aquestes condicions, els tècnics de Tarragona varen creure que el més convenient era, encara que sols fos una mesura provisional, tallar l'angle i donar al traçat una forma circular, per a evitar que, al menys per una temporada quelcom llarga, fins que es resolgués l'afer, s'evitessin les conseqüèn-

cies desagradables de noves avingudes de l'Ebre en forma que vinguessin a obstruir el camí. En arranjar-se aquest camí, es va fer de manera que quedés un pas per a seguir un dels trossos que anaven a la carretera antiga, en forma d'angle, a fi de què els carros dels pagesos disposessin d'un pas. Allà es va construir una tanca de fusta, i els pagesos havien convingut sempre que quan haguessin passat la tancarien. Però un dia, efectivament, com ha dit el senyor Tallada, encara que, segons les meves referències, no era a la nit, sinó a les dues de la tarda, un motorista va seguir el camí recte i va caure al riu. Però abans d'arribar al riu hi ha una distància d'uns 300 metres, i, en aquestes condicions, si no hagués anat a una velocitat extraordinària que li va impedir de donar-se compte de les característiques del camí, hauria estat a temps per a prevenir el perill que corria. Aquesta desgràcia, naturalment, no se'n pot fer responsable ningú, i tan sols ens n'hem de plànyer. Aleshores es va construir un malecó perquè els que per allà passaven s'adonessin que la carretera donava una volta, i, amb posterioritat, s'ha instat repetidament pel Departament d'Obres Públiques de la Generalitat a la Confederació Hidrogràfica de l'Ebre per tal que es preocupés de l'arranjament d'aquells indrets, tota vegada que la situació actual perjudica, no tan sols el trànsit per carretera, sinó també a les obres que projecta portar a cap el Sindicat Agrícola de Tortosa. Per tot això, fàcilment es comprendrà que nosaltres concedim a aquest estat de coses un interès importantíssim i hem fet diferents gestions i recomanacions i estem disposats a fer-les novament. I, a més, creiem que, en el projecte que sembla que té el Govern en ordre a realitzar un pla d'Obres Públiques a Catalunya, hi figuren també obres en relació a l'Ebre, obres que nosaltres creiem que afectaran plenament aquesta comarca; i si no hi afectessin, com suposem, insistiríem novament a fi de què siguin degudament reparats i fortificats aquells trossos de les riberes de l'Ebre.

El Sr. PRESIDENT: Té la paraula el senyor Tallada, per a rectificar.

El Sr. TALLADA: Agraïm molt aquestes manifestacions de l'honorable senyor Conseller d'Obres Públiques. Ens fem càrrec de les dificultats que hi ha per a resoldre aquest problema en el moment actual, però jo, que dono més importància a l'esvoranc que està obrint l'Ebre i que pot donar lloc a l'aïllament de La Cava, que no pas a aquest minvament de terres prop de la carretera, he d'insistir en què fóra convenient que s'enviés allà un tècnic que comprovés si en efecte existeix aquell perill que jo he apuntat i, en cas de no existir, com seria de desitjar, es tranquil·lités degudament els veïns. També he d'insistir en la conveniència que les carretes que travessen els terrenys dedicats al cultiu de l'arròs siguin degudament reparades i, en el possible, elevat el seu nivell, principalment la carretera de Jesús i Maria a La Cava i la d'Amposta a Ambla per Beileig.

Precs sobre la immigració i el terrorisme

El Sr. PRESIDENT: El senyor Romeva té la paraula.

El Sr. ROMEVA: Jo voldria adreçar un prec,

que faig especialment al senyor Conseller de Governació, per la raó que la matèria de la qual vaig a ocupar-me cau perfectament dintre la competència i la jurisdicció del seu Departament, encara que no estic segur que tot el que es pugui dir en referència a aquesta qüestió no pugui correspondre també a altres Departaments.

Jo voldria recabar l'atenció del senyor Conseller de Governació davant del problema de la immigració, que s'experimenta a Catalunya, de ciutadans procedents d'alguns indrets d'Ibèria que vénen a Catalunya sense tenir mitjans de subsistència. Aquesta immigració no és d'avui, es ve registrant des de fa molt de temps, però en l'actualitat ha pres un caire particular que la fa digna de què creiem que ja és hora que comencem a tenir-la en compte. Com ja hem dit, aquesta immigració es ve registrant des de molt de temps i és caracteritzada per ésser nodrida quasi exclusivament per ciutadans d'una mateixa procedència, perquè en realitat són ciutadans d'uns quants indrets d'Espanya els que nodreixen aquest corrent immigratori. Aquest corrent, en altres temps, sens dubte perquè no era tan intens, no era tan important com és ara, podia ésser absorbit fàcilment, i si des d'un punt de vista nacional representava algún perill, la nostra vitalitat el podia superar. Però ara ens trobem en què tenim problemes de treball que són ja de si difícils de resoldre. Aquest corrent immigratori els ve a agreujar d'una manera que potser els fa de difícil solució. Aquest corrent ve afavorit per activitats, en les quals no sé si podem intervenir, però representen almenys que no s'ha pensat a controlar-ho. Hi ha un servei especial d'autoòmnibus que ha provocat competències entre companyies ferroviàries i navileres, i ja tenim uns trens especials i uns vaixells especials que per un preu molt baix es dediquen a transportar tots aquests corrents immigratoris cap a Catalunya.

Altament, cal considerar els perjudicis que es causen a Catalunya, en el sentit de complicar els problemes socials i fins els d'ordre públic, perjudicis que es causen d'una manera efectiva als mateixos ciutadans que vénen aquí amb l'esperança de resoldre el que no tenen resolt a casa seva.

Es potser no solament per la defensa dels nostres obrers, potser no solament per la defensa del nostre ordre públic i bon govern, sinó per un sentit d'humanitat vers aquells ciutadans d'altres terres d'Espanya, que seria convenient que es pogués exercitar una acció que controlés aquest moviment i aminorés les conseqüències perniciososes que poden tenir. I val la pena que hi pensem una mica, perquè ja comencen a produir-se fets en altres llocs que posen en perill de complicar-ho considerablement. A Madrid — per no citar més que un cas — a les obres de perllongació de la Castellana ja s'ha advertit que no s'emplearien obrers que no poguessin justificar que portaven dos anys de residència a la població; si aquest procediment es generatitzés, llavors vindrien a caure a Catalunya tots els obrers i totes les famílies d'Espanya que no tenen un mitjà de subsistència i nosaltres ens trobaríem en què damunt dels nostres problemes d'atur, d'assistència i d'altres que s'escauen per la nostra vida pròpia, vindria l'altra part, que hauria d'ésser resolta, corresponent

als procedents d'altres terres d'Espanya. El que es pugui fer en aquest sentit és potser un xic complexe. Jo no puc jutjar exactament què és el que es pot fer. Potser hi ha una acció que pugui dependre del Conseller de Governació o que pugui dependre del Conseller de Treball, o potser n'hi ha alguna altra que depengui del Govern, que podria adreçar-se a les autoritats d'Espanya per tal que en aquests llocs on s'originen aquests corrents immigratoris, es prenguessin les oportunes mesures per la defensa, i fins en benefici dels mateixos ciutadans d'allà, i que determinessin que no es poguessin fer trasllats sense tenir la seguretat que es posseís prèviament un treball o una manera de subsistir, no exposant-los a la misèria derivada dels seus problemes i que complica el dels altres.

Desitjaria afegir a aquest prec un altre, un altre que té també actualitat. Tornem a passar a Barcelona per una tongada de violències a la vida pública, d'atracaments, de crims, de pistolisme. És una situació deplorabilíssima que té indignats els ciutadans, és una cosa lamentable per altra banda que això es produeixi en els moments que estem passant, perquè tenim una acció de traspàs de serveis. Jo no sé sobre aquest estat de coses quina influència pot tenir el Govern de Catalunya, però em fa l'efecte que damunt d'això hi ha un interès que l'hem de sentir tots i que ens ha de moure a actuar sigui com sigui i de la manera que poguem. Els ciutadans tenen dret a què els sigui defensada i protegida la vida, i aquest dret no pot quedar en suspens per cap circumstància de caràcter administratiu ni polític. Jo potser m'atreviria a formular com a conclusió d'aquest prec, el prec que el Govern de Catalunya mirés d'accelerar tant com fos possible el traspàs de serveis en matèria d'ordre públic, perquè potser seria aleshores el moment que els catalans tinguéssim la confiança plena de veure garantit aquest dret a la vida que ara no sentim garantit.

El Sr. COMORERA : Demano per parlar.

El Sr. PRESIDENT : Té la paraula el senyor Comorera.

El Sr. COMORERA : Desitjaria fer alguna pregunta a la Presidència i al Conseller de Governació, ja que les consideracions plantejades pel senyor Romeva són d'una importància extraordinària. Sobre la segona qüestió, teníem nosaltres anunciat un prec, i respecte de la primera, o sigui del problema immigratori a Catalunya, aquesta Minoria té interès en parlar-ne. I és tal la importància de les dues qüestions, que jo crec que seria oportú que el que pregunta el senyor Romeva es tradís en una interpellació per tal que pogués tothom intervenir en el debat.

El Sr. PRESIDENT : Té la paraula el senyor Conseller de Governació.

El Sr. CONSELLER de Governació : Les preguntes formulades pel Diputat senyor Romeva, indiscutiblement tenen una importància transcendental. Es refereixen a un problema viu, a un problema de realitat, i jo, a la pregunta del senyor Comorera demanant que es converteixin en una interpellació, he de manifestar que per la meua

banda no hi ha cap inconvenient si la Presidència ho té a bé.

El Sr. PRESIDENT: La Presidència no té inconvenient en què es converteixin en una interpellació, però avui, donada la situació de l'ordre del dia, potser no seria adient. Podrien en tot cas posar-se d'acord amb el senyor Conseller de Governació per tal de fixar el dia en què es pogués desenrotllar aquesta interpellació.

El Sr. CONSELLER de Governació: No tinc cap inconvenient en què es fixi un altre dia per a desenrotllar aquesta interpellació amb l'amplitut necessària, però sí que crec convenient que després de les paraules del senyor Romeva jo faci unes manifestacions, molt breus, sobre els assumptes que ha plantejat i que han de traduir-se en una interpellació.

El Sr. PRESIDENT: Pot la V. S. recollir el que cregui convenient dels precís formulats, sense perjudici que es converteixi en interpellació aquest assumpte i es discuteixi un altre dia.

El Sr. CONSELLER de Governació: Molt agraït a la Presidència.

El senyor Romeva ha plantejat un problema delicat i viu. És una realitat que nosaltres no podem defugir i a la qual ens hem d'encarar i donar la sensació a Catalunya de què ni el Govern ni el Parlament català volen deixar aquest assumpte amagat, sinó afrontar-lo valentment, de cara a cara. Naturalment, la V. S. ja ha confessat que es trobava davant de la perplexitat de veure si aquesta pregunta que abans formulava i que ara s'ha traduït en una interpellació, era de competència del Conseller de Governació, del de Treball o del Conseller Delegat. I la prova d'aquesta incertitud fou que la V. S., en l'adreçar la carta demanant per formular la pregunta, ho fes al Conseller Delegat, cosa que crec que està molt bé per la raó que en ell es resumeixen totes les facultats.

Reconeixerà la V. S. amb mi, que aquest problema que la V. S. ha plantejat representa en conjunt un problema social, un problema social que té un radi d'acció tan extraordinari com que afecta als Departaments de Treball, d'Assistència Social i Sanitat i afecta també al Departament de Governació; però, actualment, en la situació en què es troba el Conseller de Governació, potser és al que en realitat menys li afecta, perquè no s'ha fet encara el traspàs de l'ordre públic. Malgrat això, la V. S. ha tingut a bé adreçar la pregunta a mi. Jo contesto gustosament a la seva pregunta.

El fet de la immigració d'altres pobles ibèrics envers a Catalunya, és una realitat. No hi ha ningú que la desconeixi. Cada dia ens trobem amb companyies, amb empreses, que per una especulació econòmica, porten i transporten la gent amb una facilitat esfereïdora cap a les nostres terres, i ací es plantegen els problemes vius. La V. S. i tot el Parlament recordarà que fa dos dies escasos es produïren uns fets a Santa Coloma de Gramanet. Els fets de Santa Coloma de Gramanet, que jo coneix extensament, són uns fets produïts a base de la pregunta que m'ha formulat la V. S. Ens trobem, en realitat, que allí, a Santa Coloma de Gramanet, no hi ha un problema d'atur forçós. Els obrers, aquesta gent sense feina que es manifestaren d'una manera violenta al començament i després reduïren la seva actitud, són

gent que la majoria viuen a la ciutat de Barcelona, viuen a Barcelona durant el dia i al vespre se n'entornen a Santa Coloma de Gramanet i viuen en unes cases del Patronat de l'Habitació — on aquestes coses també afecten d'una manera extraordinària els problemes de Sanitat —. I ens trobem en una població com Santa Coloma de Gramanet, en la qual realment no hi ha obrers parats, no té obrers en atur forçós, i se'ls planteja un problema d'atur forçós per reflexe; per reflexe, perquè hi ha una sèrie de famílies que han vingut aquí sense cap classe de contracte, explicant-los-hi que a Catalunya trobarien assistència, trobarien treball, i en ésser aquí promouen aquests aldarulls i aquest estat d'inquietud, del qual nosaltres ens planyem.

Indiscutiblement que això, aquest problema, va lligat amb l'afer dels traspassos. L'acceleració, la conseqüència que feia la V. S. de l'afer dels traspassos, per a mi és la conseqüència més important de totes les preguntes. És precisament perquè encara nosaltres tenim un Govern que té les facultats minimitzades, que en part, en els Municipis, les té plenament, però en canvi en l'ordre públic es troba absolutament encara en mans del Poder Central, del Govern de la República espanyola. Això fa que en realitat el Govern de Catalunya no pot fer aquella obra de conjunt, no pot enfocar, situar i solucionar aquests problemes amb la intensitat, amb la rapidesa, amb l'energia que seria necessari enfocar-los i resoldre'ls. Per aquest motiu, una de les preocupacions d'aquest Govern és l'acceleració d'aquests traspassos, que aquests traspassos es facin de la manera més ràpida possible, perquè aleshores sí que cauria damunt d'aquest Govern tota la responsabilitat de no resoldre aquella cosa, mentre que avui tenim aquestes facultats dividides, aquestes facultats parcialment traspassades, i aquest Govern es troba en la impossibilitat d'efectuar una acció de conjunt i una acció prou enèrgica perquè es solucionin aquests conflictes. Ara, per a satisfer a la posició de V. S., jo li he de dir el següent: El Govern de la Generalitat està disposat, està estudiant de resoldre aquests problemes de la manera que sigui, fent l'elevació de la protesta als Poders Centrals, significant-los que aquesta situació no pot continuar. La situació avui dia a Barcelona, és d'angoixa; sembla com si darrera d'aquests fets violents, aquests fets que no podem dir socials perquè són fets senzillament criminals, perquè representen no un sentit social, sinó que representen un sentit que cau dins de la criminalologia, sembla que darrera d'aquests fets potser es preparin altres coses més greus que no pas els fets en si. De vegades, abans de produir-se certs moviments, es prepara un estat d'opinió en un sentit determinat, perquè l'opinió es trobi desamparada, perquè el poble es trobi com desamparat, i, així, aleshores estan justificades totes les coses. I nosaltres...

El Sr. COMORERA: Un altre 10 d'agost.

El Sr. CONSELLER de Governació: Potser sí. Nosaltres no podem desconèixer la gravetat d'aquests fets, i per això hem d'estar alerta. Tingui la seguretat que el Govern de Catalunya sabrà en tots els moments respondre amb energia i eficàcia; per això ha estat posat aquí. (*Molt bé, en la Majoria*)

El Sr. ROMEVA: Demano per parlar.

El Sr. PRESIDENT: Té la paraula el senyor Romeva.

El Sr. ROMEVA: Per a donar les gràcies al Conseller de Governació per les explicacions que ha donat, atenent les meves preguntes. No crec que hagi estat debades que les hagi fet, perquè les seves manifestacions hauran donat, al menys, una satisfacció a l'esperit ciutadà.

Respecte a l'última part del seu parlament, jo no he de discutir si és possible o no és possible que la cosa sigui tal com la suposa, és a dir, tal com la dona com hipotètica el senyor Conseller de Governació. Admeto que és molt possible; però, com a problema d'ordre públic és el mateix que hi hagi uns ciutadans que surtin al carrer a preparar aquest estat d'esperit, com els altres ciutadans que hi hagi al darrera fent-los maniobrar. En aquest sentit jo els considero tots igual i el mateix respecte tinc als uns que als altres. Per això em satisfà que també el Govern manifesti que està disposat a atendre...

El Sr. SELVES: A tot.

El Sr. ROMEVA: ...el problema en tots els seus aspectes. He dit.

El Sindicat del Canal d'Urgell

El Sr. ROVIRA I ROURE: Demano per parlar.

El Sr. PRESIDENT: Té la paraula el senyor Rovira i Roure.

El Sr. ROVIRA I ROURE: Senyors Diputats: Abans que tot he de regradar al senyor Conseller d'Agricultura la facilitat que m'ha donat en tot moment per a formular la pregunta que pretenc ara fer-li, i que si no havia fet dies abans, ha estat en raó d'haver-se plantejat la interpellació respecte del traspàs de serveis d'Administració Local, a fi i efecte de no retardar l'acabament d'aquesta interpellació.

Sentat això, la pregunta en qüestió es concreta a què ens digui el senyor Conseller d'Agricultura, pel que afecta al Sindicat del Canal d'Urgell, perquè s'ha nomenat un Sindicat de caràcter governatiu en lloc de consultar-se la voluntat dels electors segons la Llei expressa i perquè es porta per aquest viarany, completament apartat de la democràcia, l'afer del Sindicat del Canal d'Urgell.

El Canal d'Urgell, com sabem la gent d'aquella «província», fou un Canal que es construí per una entitat particular ja fa molts anys. Conseqüència d'això, en portar els recs a determinada comarca, fou necessari que es constituís el corresponent Sindicat per aquests recs. Doncs bé; es publicà l'oportuna R. O. aprovatòria del Reglament per a aquest Sindicat i es donà un determinat dret electoral als regants del Canal d'Urgell per a l'elecció del Sindicat en qüestió. Amb aquests antecedents va arribar el 14 d'abril, i uns quants dies després, per virtut d'un moviment revolucionari — que no és aquí el moment oportú per a dilucidar-lo — determinades autoritats governatives, com eren els Alcaldes d'aquella comarca, amb altres individus, s'apoderaren del Sindicat en qüestió. Conseqüència de tot això fou el nomenament d'un Sindicat de caràcter governatiu. Fins aquí són els fets tal com varen passar i res més; però el Sindicat governatiu ens l'ha vingut a reconèixer la Genera-

litat. Degut a les gestions fetes amb posterioritat, com varen passar i res més; però el Sindicat governatiu havia fracassat, i comprenent que havia fracassat aquest Sindicat governatiu, s'ha cregut necessari i indispensable que s'anés a la constitució d'un nou Sindicat. Per a arribar amb aquests antecedents a la conclusió aquesta, cal fer observar que hi hagué un moment en què es cregué oportuna la consulta de la voluntat popular, la voluntat del regant, i, a aquest efecte, hi hagué un plebiscit. El poble, els regants, per aquell plebiscit, ja significaren quina era la seva opinió; i ara en venir a solucionar aquestes qüestions, tenint en compte que hi havia hagut un Sindicat governatiu que havia fracassat i tenint en compte, per altra part, que els regants en el seu plebiscit havien manifestat una opinió, ens trobem que, malgrat tot això, la solució que s'hi ve a donar és el nomenament d'un altre Sindicat governatiu i que es prescindeix en absolut del criteri dels regants.

Es d'observar, demés, que segons portà la premsa, per a anar a la constitució d'aquest Sindicat de caràcter governatiu foren citades determinades entitats i foren citats, foren emplaçats i requerits per a assistir a aquesta reunió determinats senyors Diputats, i no em permetria molestar l'atenció de la Cambra ni del senyor Conseller d'Agricultura si no fos que, degut a aquesta reunió i a la solució donada a aquest afer, comparegueren molts i moltíssims regants del Canal d'Urgell a expressar la seva estranyesa perquè per a la solució d'aquest problema s'havien de reunir exclusivament uns senyors Diputats i unes autoritats que tenien un caire polític determinat, però que en absolut s'havia prescindit de la representació d'altres partits, com són Lliga Catalana, que representem també, en absolut, uns electors de la zona regable del Canal d'Urgell, i que no hi fórem convocats.

Per totes aquestes raons, agrairia al senyor Conseller d'Agricultura que m'expliqués el per què s'ha acceptat, si és que no ha estat aquest Sindicat pel President de la Generalitat, sinó per un altre organisme, per què s'ha acceptat la responsabilitat de la constitució d'aquest Sindicat de caràcter governatiu; per què s'ha prescindit en absolut de la voluntat dels regants, malgrat que segueix essent llei aquella R. O. del 1863, i per què en les reunions s'ha prescindit en absolut d'un estat d'opinió que podien representar determinada fracció política i s'ha convocat exclusivament a elements de l'Esquerra.

El Sr. CONSELLER d'Agricultura i Economia: Demano per parlar.

El Sr. PRESIDENT: Té la paraula el senyor Conseller d'Economia i Agricultura.

El Sr. CONSELLER d'Agricultura i Economia: Realment, senyors Diputats, va anunciar-me el senyor Rovira i Roure que volia fer-me aquesta pregunta que acaba de plantejar, si bé és veritat que jo no havia tingut la impressió de l'abast que volia donar a la seva pregunta, ni molt menys del to de requisitòria amb què ho ha fet. És una mica molestós el to amb què ens conmina a què donem aquestes explicacions, màxim quan sap el senyor Rovira i Roure que el Govern de la Generalitat no ha tingut cap intervenció en els fets que acaba d'explicar. Prescindint de la història que ha fet dels fets ocorreguts i que han portat a la situació actual, he de dir-li que

ni llavors ni després ni ara la Generalitat ha tingut cap intervenció oficial en aquest afer. Situant la qüestió al temps actual, al qual sembla que concreta la pregunta el senyor Rovira i Roure, he de dir-li que l'única intervenció que hi ha hagut per part de la Generalitat, va ésser de caràcter amistós i particular, en el sentit que els elements que dintre d'Urgell havien plantejat com la V. S. ha fet ja esment als dos termes en què es plantejava la resolució del problema de la reglamentació de les aigües, els dos per un igual en consultar l'opinió del país havien quedat refusats, i davant d'aquesta perplexitat es varen atansar particularment representacions de l'un i de l'altre costat per a veure si era possible arribar a una solució de concòrdia. Precisament l'única gestió feta per part del Govern de la Generalitat, ha estat en aquest sentit purament oficiosa i particular, d'atansar els representants d'aquests dos criteris i d'aquests dos sentits i posar-los en contacte, deixant que ells, si arribaven a una avenença, resolguessin la qüestió de la manera que millor els interessés, i donant-los per part de la Generalitat totes les facilitats que els poguessin convenir perquè el que resolguessin tingués efectivitat, i portar així la tranquil·litat al país. Per part de la Generalitat s'ha limitat únicament i exclusiva a autoritzar al Comissari de Lleida de la Generalitat, perquè admetés aquestes funcions que interinament per part del Governador civil se li han abrogat, perquè mentre estigui en suspens l'actuació del Sindicat, pogués ell dur a terme totes aquelles realitzacions de la demora de les quals en sofriria greu perjudici el país. És l'única intervenció que ha tingut la Generalitat respecte d'aquest afer. De manera que si bé els fets poden ésser veritat, no té en absolut cap realitat la manera com explica el senyor Rovira i Roure que han succeït. Han estat aquests elements que posats en contacte han demanat al Governador civil de Lleida que prenguéssin determinats acords, i el Governador civil de Lleida ha fet el que li ha semblat, però sense la intervenció del Govern de la Generalitat, perquè sabíem perfectament que aquella matèria no era de la nostra jurisdicció i no era qüestió que anéssim a crear un conflicte de competència amb les autoritats governatives, i menys encara amb les autoritats que exerceixen les seves funcions a través de la Mancomunitat Hidrogràfica de l'Ebre, que és de qui depenen les qüestions dels recs d'Urgell, perquè depenen de la conca de l'Ebre. En aquest sentit, jo no puc donar-li majors explicacions, ni majors satisfaccions, sinó que he de limitar-me a explicar quina ha estat — per cert ben poca — la intervenció de la Generalitat en aquest assumpte.

Vull abans d'acabar, recollir la darrera part de les manifestacions del senyor Rovira i Roure, perquè m'ha semblat que en definitiva la seva intenció era convertir-la en qüestió política, lamentant-se que no fossin cridades a aquesta reunió representacions de tots els sectors polítics. He de dir-li, en primer lloc, que aquest afer no té res a veure en absolut amb la política, puix sap perfectament el senyor Rovira i Roure, que viu a Lleida, que en els dos bàndols que es disputen el predicament dintre l'Urgell, hi ha persones de tota significació política, sense predomini d'un o altre sentit en cap dels dos bàndols, i únicament es varen cridar les persones més significades, que eren les que portaven les directives d'aquests dos criteris, i no hi tenia res a fer la política. De manera

que en aquest sentit no crec que pugui fer cap càrrec encara que la gestió de la Generalitat ha estat purament oficiosa i responnent sempre a requeriments de l'opinió, formulats àdhuc per escrit, doncs hi ha instàncies a la Generalitat en les quals es demana la nostra intervenció, a la qual no hem volgut donar cap caràcter oficial pels motius que ja he explicat.

De manera que crec que amb aquestes paraules ha de quedar, si no satisfet el senyor Rovira i Roure, almenys amb un concepte ben clar, que sembla que no el tenia, respecte de quina era la posició del Govern de la Generalitat en referència a una qüestió tan delicada com aquesta dels recs de l'Urgell. No perseguíem amb la nostra intervenció res més que veure si era possible que la tranquil·litat d'esperit tornés a l'Urgell. És d'esperar que d'aquesta aproximació que hi ha hagut entre els elements que representen les dues opinions preponderants a Urgell en definitiva n'haurà sortit una solució que complagui a tots. Aquest és el nostre desig.

El Sr. ROVIRA I ROURE: Demano per parlar.

El Sr. PRESIDENT: Té la paraula el senyor Roure.

El Sr. ROVIRA I ROURE: Abans de tot he de significar que no he fet la meua pregunta en termes comminatoris ni de requisitòria, com volia expressar el senyor Conseller d'Agricultura. Lluny de tot això, he començat les meves paraules significant que remerciava les falicitats que m'havia donat per a formular la pregunta, així com també he d'agrair-li que m'hagi contestat la pregunta en qüestió, però em permetrà que discrepi de la seva opinió i de la forma com ha obrat la Generalitat de Catalunya.

El Sr. PRESIDENT: Prego al senyor Rovira que no doni un to de polèmica a la seva pregunta i que no ens trobem com ahir en què les preguntes prenguin un aire d'interpellació.

El Sr. ROVIRA I ROURE: Pel demés, senyors Diputats, he significat també que jo havia formulat la pregunta no precisament per haver estat un caprici meu; jo era el que menys podia fer-ho donat els pocs coneixements en aquesta matèria, però quan ve la gent del poble, quan ve la gent d'Urgell i pregunta i repregunta per què s'ha fet en aquesta forma tot això del Canal d'Urgell i per què s'ha prescindit d'un determinat sector, jo em creia obligat davant dels meus electors, davant de la gent d'Urgell, a formular aquesta pregunta al senyor Conseller de la Generalitat.

El Sr. SAURET: ¿Per què no ho preguntava als representants dels pagesos, que varen fer el projecte?

El Sr. ROVIRA I ROURE: Si així com es va convocar al senyor Sauret se m'hagués convocat a mi tal vegada no ho hauria preguntat. A mi em sembla que això és una cosa lògica. ¿És que no sóc jo tant Diputat i represento tant els interessos del Canal d'Urgell, com el senyor Sauret? Aquesta és precisament la qüestió que jo plantejo, perquè de la mateixa manera que el senyor Sauret, hi varen anar el senyor Palacín i alguns altres senyors Diputats. ¿Per què no havien d'ésser convocats també els representants de la Lliga Catalana? No era més que això.

El Sr. FARRERES I DURAN : Vostè desenfoca la qüestió.

El Sr. ROVIRA I ROURE : Al senyor Farreres, sí que no sé que se li hagi perdut res al Canal d'Urgell.

El Sr. PRESIDENT : ¿Veu el senyor Rovira com eren encertats els advertiments anteriors de la Presidència, perquè es dona un to excessivament polèmic a la pregunta i excita la interrupció? Jo li prego, per tant, que se cenyeixi a la qüestió.

El Sr. ROVIRA I ROURE : Si m'ha interromput el senyor Sauret fóra una descortesia no contestar a les seves interrupcions. Si jo em refereixo precisament a la intervenció que ha tingut la Generalitat de Catalunya en aquesta qüestió és perquè la premsa va portar que hi hagué una convocatòria feta pel President de la Generalitat de Catalunya. Com que la premsa deia això, és a aquesta reunió a la que jo em referia, a la qual no hi anaren més que determinats sectors; i és per això que jo creia que havia de fer aquesta pregunta al senyor Conseller d'Agricultura de la Generalitat. I per altra banda, perquè no pot dir la Generalitat de Catalunya que ha obrat en aquest assumpte en absolut apartada de tota norma de Govern, des del moment en què això s'ha fet des del Govern civil i que ella no tenia res a veure, tota vegada que ha acceptat l'encarregar-se precisament de substituir les funcions de Sindicat i el senyor Comissari de la Generalitat de Catalunya a Lleida no solament les accepta, sinó que inclús comença a obrar adreçant circulars als pobles. En conseqüència, jo entenc que havent tingut aquesta part tan activa la Generalitat de Catalunya en la persona del seu Comissari, formant part, si no recordo malament, d'aquest Sindicat precisament el senyor Conseller d'Agricultura, per totes aquestes consideracions i donada aquesta reunió que existí convocada precisament pel senyor President, jo entenc que era pertinent i que era procedent el formular la pregunta al senyor Conseller d'Agricultura. I res més.

El Sr. SAURET : Demano per parlar.

El Sr. PRESIDENT : Si el senyor Sauret insisteix a demanar la paraula, la Presidència, apreciament unes allusions personalíssimes, la hi concedirà.

El Sr. SAURET : Jo simplement per a dir, ja que el senyor Rovira m'ha alludit directament...

El Sr. ROVIRA I ROURE : Perquè vostè m'ha interromput.

El Sr. PRESIDENT : Tots els senyors Diputats hi han contribuït.

El Sr. SAURET : ... per a dir que el senyor Rovira ha parlat de què s'havien convocat uns determinats sectors, i jo he de manifestar-li que abans d'aquesta reunió, fa temps, vingué l'Alcalde un dia i tingué una conversació amb uns amics, entre els quals estava jo, i després quan es presentà aquesta reunió — i la V. S. no ignora que en la qüestió de Sindicat hi havien dos projectes en litigi : l'anomenat del senyor Belda i el de l'Alcalde de Bellvís. L'Alcalde de Bellvís requerí la nostra opinió i jo vaig assistir com amic de l'Alcalde. A la reunió hi havien amics de la part del senyor Belda favorables al seu projecte, i per part de l'Alcalde de

Bellvís, altres amics, entre els quals jo m'hi podia considerar. De manera que no hi havia cap aspecte polític, sinó que érem amics dels projectes determinats.

El Sr. ROVIRA : Però dona la casualitat que tots eren de l'Esquerra. (*Es promou un gran aldarull i la Presidència imposa ordre.*)

El Sr. CONSELLER d'Agricultura : Demano per parlar.

El Sr. PRESIDENT : Té la paraula el senyor Conseller d'Agricultura.

El Sr. CONSELLER d'Agricultura : Molt breument. Jo he començat per admetre les explicacions que ha donat el senyor Rovira quant el to en què ha plantejat la seva pregunta. No per les paraules ni pel concepte havia fet les meves manifestacions, sinó pel to que diuen que és el que fa la cançó. Però de totes maneres, davant de les manifestacions que ha fet el senyor Rovira, jo accepto com a bones les seves explicacions. La pregunta estaria molt ben adreçada al Governador civil de Lleida, més que al Govern de la Generalitat, perquè, torno a repetir-li, que la intervenció nostra ha estat purament i exclusiva amistosa i oficiosa. Ha tornat a insistir en què se li ha volgut donar caràcter polític a la reunió, i jo dic que no, que el que tracta de donar-li caràcter polític a l'assumpte és la V. S. Per part nostra ens varem limitar a cridar a aquelles persones que ja tenien una actuació viva dintre de la qüestió, i perquè el senyor Rovira no la tenia és perquè no se'l va cridar.

El Sr. ROVIRA I ROURE : ¿I per què no es van cridar els regants, segons la Llei?

El Sr. CONSELLER d'Agricultura : Que jo sàpiga és la primera vegada que el senyor Rovira es preocupa dels assumptes d'Urgell, al menys que jo conegui; de manera que no li ha d'estranyar que no se'l cridés. Jo no sé la significació política de moltes de les persones que varen concórrer a aquella reunió, però jo li puc afirmar que la seva significació política no fou la determinant de què se'ls convoqués. Pot o no admetre el senyor Rovira aquesta explicació, però jo li afirmo que és sincera. I res més.

El Sr. PRESIDENT : Resta acabat aquest assumpte. Segueix l'ordre del dia.

Continuació de la discussió del dictamen de la Comissió sobre el Projecte d'Estatut Interior de Catalunya

El Sr. PRESIDENT : Article 16. Doni's lectura a una esmena presentada.

Un Sr. SECRETARI : «Els Diputats que sotasignen proposen que l'article 16 sigui redactat en la forma següent : "Article 16. Queden totalment prohibits els jocs d'atzar, i envit, la usura i la pornografia." Sol, Vallès i Pujals, Carreres i Artau i Rovira i Roure.»

El Sr. PRESIDENT : Té la paraula la Comissió.

El Sr. TAULER : La majoria de la Comissió no accepta aquesta esmena en aquella part que addiciona a la prohibició de la usura, consignada en el corresponent article del projecte dictaminant per la Comissió, el joc i la pornografia.

El Sr. SOL: Demano per parlar.

El Sr. PRESIDENT: Té la paraula el senyor Sol, per a defensar l'esmena.

El Sr. SOL: Senyors Diputats: Ja és ben conegut el criteri de la Minoria de la Lliga Catalana respecte a tot el títol II, i per consegüent, respecte a aquest article 16 que gairebé podríem qualificar del més representatiu d'aquell fons, en virtut del qual Lliga Catalana creia que havia de suprimir-se totalment el títol. Potser responen un i altre criteri a dos conceptes oposats de la política, a dos sentits de la política. Hi ha un criteri, un concepte de paraules, de declaracions, de doctrinarismes; hi ha un altre sentit de política, que és el de realitzacions, el de problemes efectius, el de coses vives. Precisament per a entendre Lliga Catalana que les declaracions són literatura, quan no respon a una possible i immediata efectivitat, va demanar la supressió total del títol II i, per consegüent, també de l'article 16. La majoria de la Comissió, la majoria del Parlament, va entendre que calia que es fessin aquestes declaracions que qualifica com de justícia o d'acció social. Fins per boca autoritzadíssima del senyor Conseller de Justícia i Dret es digué que no hi feien nosa aquestes declaracions. Nosaltres, jo particularment, jo crec que tot allò que sobre matèria política són declaracions que vénen a donar al poble, a desvetllar quan menys una illusió o una esperança, tot el que és obrer, perquè darrera la declaració no hi ha una possibilitat efectiva, sinó és un engany, és un dany pel demà, és una sembra d'illusions i una sembra d'esperances que quan ha de venir el moment de la sega, ha de donar la desillusió com a resultat, porta indiscutiblement al defalliment o el desencís, o aquell apartament de la política que ha fet tant mal, precisament, en tot aquest segle passat, que hem viscut de declaracions completament efectives de paraula i no de fets.

El Sr. FARRER: Per això ho volem evitar.

El Sr. SOL: Aquí precisament, aquest article 16, com he dit abans, és un article representatiu d'aquest afany de declaracions, fins sobre allò no ja que és difícil, sinó que és impossible. És repugnant, és lamentable que hi hagi usura; però, senyors, ¿és que una declaració que queda prohibida la usura, creu ningú que pot resoldre el problema de la usura? ¿Es que la usura no respon a algun fet, no ja diguem morbós, de determinats esperits cobejants, avariciosos, sinó fins a necessitats reals? ¿Es que creu ningú que sense que vinguin a establir una sèrie d'institucions de crèdit, que s'obrin fins a aquells de solvència equívoca, fins a aquells de conducta dubtosa, podrà evitar-se que hi hagi usura? ¿Es que hi ha algú de la Majoria que cregui que quan arriba un moment en què una persona està necessitada de cabals, acut a la usura per caprici? Va a la usura perquè totes les altres portes se li han tancat. És impossible evitar-ho sense les institucions de crèdit que abans he dit. El dir que resta totalment prohibida la usura és com dir que resta totalment prohibit el tifus.

Diversos senyors DIPUTATS de la Majoria: No, no.

El Sr. SOL: Exactament igual. I això és el que dic jo: ¿Creieu vosaltres que la Generalitat està en condicions d'inventar aquesta institució de crèdit que no s'ha pogut inventar fins ara enlloc? Hi ha

més; el senyor Espanya, el dia en què es parlà d'aquest punt de vista per un dels meus il·lustres companys de Minoria, crec que el senyor Duran i Ventosa, deia i feia referència com si fos una cosa concreta, d'aquelles que no ofereixen dubte, feia referència inclús a les cartes de gràcia, i feia referència, inclús, a les comarques lleidatanes. No, senyors, no; no és la contractació per cartes de gràcia el que porta la usura. Pot haver-hi cartes de gràcia perfectament morals, lícites i fins generoses. ¿O és que suprimirem fins la possibilitat de les cartes de gràcia? Però mentre quedin les lletres de canvi, amb possible acceptació d'un crèdit superior al real, a veure com evitarem que hi hagi usura, i a veure on acudirà aquell que necessiti institucions o establiments de crèdit que li donin allò que necessiti, en condicions normals.

El Sr. ESPANYA: Això és un altre problema.

El Sr. SOL: Però, prescindim-ne d'això, jo faig referència a aquest punt per a donar-vos la idea i la impressió de com és una simple declaració literària la de dir que queda totalment prohibida la usura. Hi ha més; aquí s'ha dit ja des d'aquesta Minoria, per boca més autoritzada que la meua, que no sols no té sentit el dir això, que és una vaguetat sense cap realitat tangible; i hi ha un altre punt i un altre aspecte, i és el de què la usura està en el nostre país, des del punt de vista civil, condemnat a nullitat, per una famosa llei, i jo he tingut el gust en la meua llarga carrera professional d'anullar algun contracte a base d'aquesta llei. Però és que ara la promulgació del Codi Penal del 70, reformat, està condemnat com a delictes. No pot respondre més que a un fi; el que volgueu declarar que la usura és la plaga diferencial de Catalunya. I amb això, senyors de la Majoria, potser que ens hi penséssim una mica!

El Sr. COMORERA: És una plaga capitalista.

El Sr. SOL: Si no ho diu la Constitució de la República espanyola i els catalans ens creiem obligats a fer una declaració que no té abast per altres plagues tant o més danyoses o igualment repugnants que la usura, és que hom la considera com la plaga diferencial catalana. I això no és just perquè la usura en el nostre país no és una plaga característica ni específica.

Un Sr. DIPUTAT de la Majoria: Característica vostra!

El Sr. SOL: En això no hi ha distincions, i aquell contracte que vaig anullar era precisament d'una persona que no havia figurat més que en partits republicans; de manera que no en parlem d'això.

El Sr. CANTURRI: Ja ho sé: eren republicans dels vostres!

El Sr. SOL: Jo deia abans — i hi insisteixo — ¿per què hem de declarar aquesta prohibició respecte de la usura, caracteritzant el nostre país com un país en què aquesta plaga sigui una cosa específica? Perquè, si no és específica, senyors de la Comissió i senyors de la Majoria, heu de reconèixer que no té raó d'ésser, perquè, a més d'innecessària, quasi ve a resultar ofensiva per a Catalunya. ¿Per què aquí hem de prohibir totalment la usura i no hem de prohibir altres plagues socials? Avui feia referència precisament el meu distingit com-

pany senyor Romeva i ho recollia amb paraules que són d'agrair el digne Conseller de Governació, hi ha altres coses que sí que haurien de declarar-se plagues diferencials, que són aquestes del pistolerisme, dels atracaments i de les violències que cada dia posen en perill la vida dels ciutadans honrats. Potser sí que haguem de considerar-ho com a plaga característica. En cap part del món s'ha donat un cas semblant al de Barcelona.

El Sr. FONTBERNAT: Vostè no ha estat mai enlloc, senyor Sol. Faci un viatge a Marsella i li robaran les ulleres sense que se'n doni compte!

El Sr. SOL: No hi ha ciutat al món que durant trenta anys sofreixi un flagell com el que pateix Barcelona. Si es declara prohibida la usura, ¿per què no s'ha d'estendre a altres plagues socials? ¿Per què hem de donar-li aquesta característica específica que, com he dit abans, podria arribar a entendre's com ofensiva per a Catalunya? ¿Per què s'ha de venir a dir aquesta expressió, per què s'ha de consignar al nostre Estatut Interior com si fos una taca catalana la de la usura? No està generalitzada. ¿Quants altres països hi ha dintre de les terres d'Espanya que pateixen aquest flagell amb molta més intensitat que Catalunya; que després de tot és prou rica per a defensar-se, per no venir a caure en el cas de les altres regions d'Espanya!

I precisament per això, senyors de la Majoria, precisament per això, senyors de la Comissió, ja que no fou possible convèncer a la Majoria ni a la Comissió de què es suprimís el títol II i aquest article, ja que havia de deixar-se consignada aquesta prohibició que jo dic ara que volem enlairar a la categoria de plaga diferencial, per què no l'exemplem i, quant menys, la barregem amb altres plagues? ¿Per què no s'exempli aquest concepte de prohibició o sigui per què no es marquen també altres plagues i així el concepte de la usura restarà diluït? Perquè si la usura causa estralls també en causa el joc i amb molta major quantitat.

És evident que l'usurer actua en un ambient limitat i gairebé sempre cau damunt de propietaris i gent capitalista, tota vegada que la usura no actua més que sobre gent que tingui solvència en poc o en molt, puix si no, l'usurer no deixa diners. En canvi, els estralls del joc, com tots sabem, els pateixen majorment els treballadors. Si els treballadors que van a deixar la seva setmanada dintre la casa de joc que aquestes tenen com les aranyes xarxes espeses per caçar-los aquesta setmanada, amb la qual cosa es veuen favoreïdes amb l'esperit de generositat i liberalisme del nostre poble, que té un sentit característic i precisament perquè és generós, perquè no és avar, perquè no té la codícia del diner, exposa aquest en el joc. Evidentment que el joc causa molts majors estralls que la usura i hem d'aclarar, com els senyors Diputats fàcilment hauran ja comprès, que en dir això no ens referim als jocs d'entreteniment, sinó als jocs que en totes les grans ciutats i pobles tenen organitzats uns quants individus que fan del joc ofici i progressió i que en el fons deuria arribar-se a considerar aquesta afició, aquesta professió, com una forma amagada d'estafar els infeliços treballadors. Tots sabem com moltes vegades, per l'exposició d'una setma-

nada o d'un petit capital, s'han registrat vertaders afers criminals. I això sí que és un estrall seriós i mereixedor de la declaració de què el joc és una plaga social. Així, doncs, si es vol prohibir terminantment la usura, per què no s'ha de prohibir igualment el joc? Si la usura és un delict, delict és també el joc; si la usura és una plaga, també el joc és una plaga.

I jo ara vull parlar en tercer terme de l'altra plaga en relació a la qual tots els senyors Diputats comprendran amb mi que en efecte és tant greu, millor dit, molt més greu, que la usura i que el joc, per les conseqüències perniciososes que produeix en la joventut: em refereixo a la pornografia, de la que tots coneixem els efectes lamentabilíssims perquè actua sobre una joventut que físicament, moral i espiritual pateix els greus estralls que determino, pateix les seves conseqüències. I aquestes conseqüències no solament són d'un efecte deplorabilíssim sobre cada individu, sinó sobre tota la raça, perquè en definitiva actua preferentíssimament sobre la joventut, sobre aquells éssers que justament comencen a entrar, van entrant en la vida de l'home i en la vida de la dona i resten pertorbats, per a no dir prostituts espiritualment per la pornografia. I així és en definitiva la raça, tota la raça, la que sofreix les conseqüències de la pornografia.

Es vol prohibir la usura perquè és una plaga. Però tingui's en compte que la usura actua sobre un sector reduït, i si es prohibeix la usura, ¿per què no s'ha de perseguir també la pornografia que actua sobre un sector més ampli, que actua sobre unes generacions molt més dignes encara de defensa que les generacions ja adultes que van a caure en la usura? Tingui's en compte que els elements sobre els quals actua la pornografia són precisament els individus joves, els ciutadans de demà, els que han de renovar la nostra vida a Catalunya, i en aquests elements joves, en aquests ciutadans del demà, no els podem deixar indefensos sense procurar substreure'ls a l'acció malèfica de la pornografia.

Si entenem que aquesta declaració que, a la meua manera de veure, val més que sigui una declaració de govern, però si entenem que aquesta declaració ha de subsistir i, en conseqüència, ha de restar definitivament prohibida la usura, hauré de reconèixer que fa bé i bonic posar en una Constitució o en un Estatut una declaració d'aquest caire moral. Sí, fa bon efecte; a mi, indubtablement m'ha fet bon efecte, com aquella magnífica i ingènua declaració de la Constitució de l'any 12, que deia: «Los españoles han de ser honrados y benévulos». Efectivament...

El Sr. BATTESTINI: Deia: «Todos los españoles han de ser buenos».

El Sr. SOL: «Serán honrados y benéficos», crec que deia. Efectivament, això és una ingenuïtat, perquè res impedia que «los españoles malos y maléficos» continuessin essent «malos y maléficos». I malgrat la declaració que es pretén en el nostre Estatut, la usura continuarà causant estralls, si no es creen institucions que posin a resguard d'aquesta plaga els catalans.

Bé està que es persegueixi la usura, però repetim que no ha de mereixer major respecte el joc

i la pornografia. Però, en definitiva, si darrera d'una declaració en suposat de què fos admesa la nostra esmena, si darrera d'una declaració de prohibició absoluta dels jocs d'etzar i d'énvit i de prohibició de la pornografia, no s'exerceix i no es continua una acció de govern rigorosa com la que hem de reconèixer que la República manté, perseguint i fent impossible la vida d'aquests taüls que estan negociant sobre la vida i els interessos d'aquests individus que cauen a les seves xarxes, de res serviria la declaració. I si després d'una declaració de prohibir la pornografia deixem o es deixa que continuïn editorials sense moral i consciència explotant sentiments tan humans com els que senten en el despertar de la joventut i no s'impideix rigorosament que arribin a mans de les generacions joves llibres i làmines que són perversió de l'ànima, que són perversió dels sentits i degeneració dels organismes, res hauríem aconseguit.

Insisteixo en el que he dit abans: si volem posar una declaració que faci bé, que faci bonic, en el títol II, en el sentit de prohibir radicalment la usura, no especifiquem ni especialitzem aquesta plaga com a plaga catalana. Diluïm-la, almenys, amb altres dues plagues tan repugnants i fins més perniciosos que la usura, com són el joc i la pornografia, i així no donarem lloc a equívocs...

El Sr. SAURET: Masses plagues, llavors!

El Sr. SOL: Jo insisteixo davant de la Comissió perquè mediti aquestes observacions que modestament em permeto fer, i compregui l'abast que té una declaració específica d'aquesta naturalesa, respecte a una plaga que no respon a un estat de justícia, perquè això representa dir que Catalunya pateix el flagell de la usura; i més a més, té com una avançada significació o predisposició de tolerància respecte a altres plagues, altres delictes o altres vicis que, en justícia, no podem admetre mai. Nosaltres no podem deixar de prohibir totes les plagues que causin estralls en el nostre poble. Això és el que, de moment, em permeto manifestar, per a veure si tinc la fortuna de portar la meua convicció de l'ànim dels senyors de la Comissió i també a la Majoria.

El Sr. RUIZ I PONSETI: Demano per parlar.

El Sr. PRESIDENT: Té la paraula el senyor Ruiz i Ponseti.

El Sr. RUIZ I PONSETI: Senyors Diputats: Aprofitant la nostra intervenció en l'esmena presentada pels senyors de la Lliga Catalana creiem que podríem discutir ensems l'esmena presentada per nosaltres, i que es diferencia tan sols d'una paraula de l'esmena a la qual hem fet referència. Nosaltres, en el fons, acceptem el criteri exposat pel senyor Sol, de què en la Constitució no han de figurar preceptes de caràcter negatiu, o sigui, que la nostra Constitució ha d'ésser una afirmació de principis, però em sembla quelcom pueril que ens entremetiguem en fer declaracions avançades del que ha d'ésser la futura legislació penal, o sigui, entretenir-nos en establir el que no han de poder fer els catalans. Per això nosaltres no tindríem cap inconvenient, perquè estem fermament convençuts de què en la legislació penal futura nostra tindrà un lloc preferent el que faci referència a la persecució de la usura, no tindríem

cap inconvenient, repeteixo, de què aquest article fos retirat de la Constitució. Ara bé; si l'article ha de subsistir, realment sembla donar a la usura una preeminència sobre els altres vicis de caràcter social, que creiem que no té. Per això hem retirat de la nostra esmena dues de les paraules de l'esmena de la Lliga Catalana, substituint la paraula «pornografia» per la paraula «prostitució»: i, per això, la defensa que farem de la nostra esmena quedarà reduïda al canvi d'aquesta última paraula, perquè en el que fa referència a les paraules anteriors, estem d'acord amb la defensa que ha fet ja el senyor Sol.

Quant a la substitució de la paraula pornografia per la paraula prostitució, d'això sí que en fem una qüestió de principis i una qüestió tancada per la nostra part. Creiem que la persecució de la pornografia més que una qüestió de legislació és una qüestió de policia, una qüestió que no pot afectar els principis constitucionals, i a més és un assumpte que moltes vegades ha portat a equívocs, ja que amb el pretext de la persecució de la pornografia, governants poc escrupulosos de la llibertat humana han perseguit coses que no són pornografia. En els nostres dies, per exemple, hem vist que a Austràlia i hem vist que a Alemanya i a altres països s'han fet agafades en massa de ciutadans naturistes, d'homes que practiquen el naturisme per principi, d'homes que feien higiene o filosofia o les dues coses a la vegada. I se'ls ha perseguit d'una manera aferrissada, pretextant que entraven dintre de les disposicions d'aquesta llei que fa referència a la persecució de la pornografia. Nosaltres no volem entrar en aquest caràcter prohibitiu dels naturistes i els nudistes, i per això volem que aquestes paraules que han posat els Diputats de la Lliga Catalana no hi figuressin. En canvi, en el que fa referència a la prostitució, en això sí que em sembla que hem d'estar d'acord en què si alguna disposició prohibitiva ha de figurar a la nostra Constitució, aquesta té el caràcter de preeminent, per damunt de totes. La prostitució, de tots els vicis de caràcter social, és el més infecte i el vici que menys honor fa a la humanitat. Per consegüent, si una prohibició ha de fer-se a la Constitució ha d'ésser sens dubte en el sentit de què figuri en primer terme l'abolició absoluta de la prostitució. Si no tenim voluntat per a fer figurar una cosa, treiem-ho tot, i quan arribi l'hora d'estudiar la legislació penal, veurem els principis que hem de sentar; però deixar la Constitució fent menció de la prohibició de la usura únicament, em sembla una cosa incompleta. Pel que fa referència a la prostitució, em sembla que és inútil que intenti convèncer-vos del sentit de la nostra esmena, és a dir, de la necessitat de l'abolició de la prostitució.

Jo us diria una cosa. Aquí, aquests dies, parlant del fracàs del capitalisme, s'han fet diversos retrets per part dels senyors de la Lliga Catalana sobre l'actuació dels governants de les Repúbliques soviètiques, i jo us diria que si no ha de restar res de tot el que estan fent els governants de la Unió de Repúbliques socialistes soviètiques, només la seva concepció política en el que fa referència a la redempció social de la dona i a la implantació de milers i milers de dispensaris per a la pràctica científica de l'abort, us diria que si no ha de restar més que això i la persecució aferrissada de la prostitució que allí s'ha fet, això sol implicaria un progrés moral tan enorme per a la huma-

nitat que justificaria la revolució formidable que s'ha fet a Rússia.

Per consegüent, insisteixo en el criteri que ja he exposat primerament. No tenim inconvenient en què l'article desaparegui, però si l'article resta, si hi ha especificacions dintre de la legislació penal, creiem que en primer terme ha de figurar l'abolició de la prostitució. Després pot venir la de la usura i la prohibició del joc, ja que tots ells són vicis socials de prou importància perquè constin en la Constitució. Res més.

El Sr. TAULER: Demano per parlar.

El Sr. PRESIDENT: Té la paraula el senyor Tauler, per la Comissió.

El Sr. TAULER: La Comissió, millor dit, la majoria de la Comissió, ja en el si de la mateixa va fer present als seus companys que no portava aquesta esmena amb un criteri clos. Va manifestar que segons el curs del debat dintre d'aquest saló de sessions podria àdhuc arribar a la retirada d'aquest concepte o d'aquest article. Nosaltres, després de les manifestacions fetes pel senyor Sol, de les observacions fetes pel senyor Ruiz i Ponseti, la majoria de la Comissió no té inconvenient en retirar aquest article.

El Sr. DURAN I VENTOSA: Demano per parlar.

El Sr. TAULER: ...en referència a la usura, però ha de manifestar els motius pels quals ho ha portat. Nosaltres mantenim en la Constitució la prohibició de la usura per la influència que té aquesta i la que tindrà segurament en la regulació de les normes de l'ordre civil dintre del futur Codi civil de Catalunya. Nosaltres entenem que la usura és una cosa que solament està regulada dintre del Codi penal, sinó també dintre del Codi civil per la íntima relació que ha de tenir amb els contractes de préstec; i com a principi, com a aspiració havíem consignat la prohibició de la usura dintre d'aquest article. Pel demés, no s'hi consignava ni el joc ni la pornografia, ni acceptàvem tampoc que hi entrés la prostitució perquè si la usura és una cosa senzilla de delimitar quant al que és usura i quant al que és usurer...

El Sr. SOL: És molt difícil.

El Sr. TAULER: No és difícil, senyor Sol, perquè entenem nosaltres que la usura i l'usurer prevaixent-se de les necessitats exigeixen un interès superior, abusi al legal.

El Sr. SOL: Això es tradueix de vegades en una lletra de canvi.

El Sr. TAULER: El que diu el senyor Sol fa referència al crèdit, però nosaltres ens referim a la paraula usura.

El Sr. SOL: No, no.

El Sr. TAULER: Nosaltres anem a justificar el criteri de la Comissió dient que la usura no hi ha inconvenient en delimitar-la com a principi i quant a les relacions que pogué tenir amb el Codi civil i per això l'havíem portat al Projecte. En canvi, l'explicació del joc i l'explicació de la pornografia, quant a aquesta darrera reconeixen les VV. SS. que és una cosa molt difícil de concretar el que en rigor és pornogràfic del que és artístic o sentimental. I quant al joc, és molt més difícil també delimitar quins són els jocs de passatemps, encara que siguin il·lícits, perquè molts de nosaltres, com a passatemps i potser les VV. SS. hauran

fet ús d'aquests jocs tot sabent que són il·lícits. I anar a concretar una prohibició del joc sense fer una reglamentació, era completament, en el nostre sentit, inútil que fos consignat en el Projecte d'Estatut Interior. I quant — m'adreço al senyor Ruiz i Ponseti — quant a allò de la prostitució entenem que encara és més difícil de consignar-ho com un principi d'absoluta prohibició, perquè potser és un mal menor, dins del mal que vindria si fos possible prohibir-la en absolut. Tan sols la prostitució, senyor Ruiz i Ponseti...

El Sr. RUIZ I PONSETI: Demano per parlar.

El Sr. TAULER: ...podríem prohibir-la del tot si hi hagués una modificació en els costums i arribéssim a una manifestació que va fer un dia d'aquests el meu amic senyor Tries de Bes: l'amor lliure...

El Sr. TRIES DE BES: Jo no; va ésser el senyor Lluhi. (*Rialles i rumors. El senyor President imposa ordre.*) Perdoni que l'interrompi, senyor Tauler, però fou el senyor Lluhi qui ho digué.

El Sr. TAULER: Però la V. S. portà aquest terme dintre d'aquest saló.

El Sr. TRIES DE BES: Si ho agafa així...

Un Sr. DIPUTAT: És agafat pels cabells!

El Sr. ESPANYA: No ho sabran a casa!

El Sr. TRIES DE BES: Això rai! (*Rialles.*)

El Sr. PRESIDENT: Les expansions en aquest tema són perilloses.

El Sr. TAULER: Que la prostitució encara és una cosa més difícil de consignar-hi el principi prohibitiu en absolut; en la pornografia, en la pornografia hi cap, però en quant a la prostitució deixant-la i reglamentant-la ja n'hi ha prou.

El Sr. COMORERA: I això ho diu un home d'Esquerra...

El Sr. TAULER: Reglamentar la prostitució, senyor Comorera, reglamentar-la. I fetes aquestes manifestacions, dient que la majoria de la Comissió dona per retirat aquest article, que era seu, perquè resulta que no estaven conformes ni les VV. SS. (*Adreçant-se a la Lliga Catalana*) ni tampoc els de la Minoria d'Unió Socialista, ja no em queda més que recollir una cosa, recollir les primeres manifestacions del senyor Sol quan deia que nosaltres, els de la Majoria, semblava que anàvem a consignar, ho consignàvem, principis que ja sabíem que eren irrealitzables i que això constituïa un perill i podia constituir un dany. Jo, al senyor Sol, respecte d'aquest particular només he de dir-li que la nostra Majoria, la Majoria d'Esquerra Republicana de Catalunya com a partit, ara com ara va complint totes les seves promeses. El Partit d'Esquerra Republicana de Catalunya va prometre que enderrocaria el règim i ho va fer, va prometre l'autonomia, que també l'havien promès altres que no ho van fer-ho, nosaltres la portarem i prometrem que portaríem un Estatut i tant si vosaltres ens ajudeu com si no ens ajudeu, aquest Estatut el portarem.

El Sr. VALLS I TAVERNER: I el traspàs de serveis, també.

El Sr. DURAN I VENTOSA: Demano per parlar.

El Sr. PRESIDENT: Té la paraula el senyor Duran i Ventosa.

El Sr. DURAN I VENTOSA: Senyors Diputats: Molts breus paraules perquè en rigor el que s'està discutint em penso que encara és l'esmena en un article que arà, en nom de la majoria de la Comissió, ha dit el senyor Tauler que havia estat retirat. No he de dir per consegüent res ni en favor ni en contra de l'esmena, perquè per això els seus signants tindran la paraula quan els hi doni la Presidència i exposaran el que tinguin per convenient; però en nom d'alguns dels individus de la Comissió sí que heu de fer la manifestació ben clara i ben categòrica de què aquesta solució que ens ha ofert ara el senyor Tauler en nom d'alguns individus de la Comissió, encara que siguin en majoria, no ens plau, com no ens va plaure ja en el moment en què se'ns anuncia com a possible en el si de la Comissió. I he demanat la paraula jo precisament perquè volia exposar el motiu pel qual en rodó nosaltres no acceptem això i volem carregar amb tota la responsabilitat de la nostra actitud: Vaig ésser jo, va ésser aquest modest Diputat, el que va plantejar per primera vegada en aquest saló de sessions la qüestió aquesta de l'article de la usura. I en el discurs — diguem-ne discurs — que vaig tenir l'honor de fer sobre la totalitat d'aquest títol, vaig fer com un dels càrrecs el de què hi figurés aquest article. Després, altres digníssims companys, han fet observacions sobre aquest punt, però fins ara no havia estat retirat aquest article d'una manera oficial, categòrica i definitiva. Ara, podria semblar que podríem obrar tots, els uns i els altres, sota la pressió d'elements que podrien semblar més o menys interessats en aquest punt. I en això, jo no hi passaré de cap manera, de què pugui semblar que per influència d'usurers, per influència dels que es poguessin considerar perjudicats per un article d'aquesta naturalesa, la Comissió o aquesta Majoria s'ajupen a què resti retirat aquest article. (*Rumors i protestes fortes en la Majoria.*)

El Sr. PRESIDENT: Senyor Duran i Ventosa, permet'm: Tots tenim la consciència de què els senyors Diputats obren per impuls de la consciència i obeint al seu mandat parlamentari. (*Aprovació en la Majoria.*)

El Sr. DURAN I VENTOSA: Sí, però de totes maneres cal que tots nosaltres tinguem ben salvaguardada la nostra dignitat; perquè nosaltres hem d'ésser jutjats per gents de fora, i la gent de fora pot jutjar de la nostra dignitat amb una llibertat que no pot negar-se en un règim democràtic. Per consegüent, una solució d'aquesta naturalesa després que s'ha plantejat tan llargament i s'ha parlat tantes vegades del problema de la usura, després que darrerament s'hi ha barrejat també el problema del joc, i — encara que no crec que pogués tenir aquest abast als ulls de l'opinió — quan s'ha plantejat el problema de la prostitució, si ara en aquest moment escamotejàvem el problema, nosaltres almenys no ens considerariem a cobert de moltes crítiques que de fora podrien venir. És, per consegüent, en aquest sentit que jo demanaria a la Presidència simplement que arbitri si de cas, o ens ajudi a arbitrar el mitjà reglamentari, de què nosaltres poguem salvar la nostra opinió i el

nostre vot, mantenint íntegrament aquesta esmena que suposo que els signants la mantindran si és que hi ha mitjà reglamentari de què aquesta es pugui discutir, amb l'avertència també de què, sigui la que sigui la sort que li càpiga, nosaltres per la nostra part no tenim cap inconvenient també en votar l'esmena de la Minoria socialista.

El Sr. PRESIDENT: La V. S. ha fet un requeriment a la Presidència, i aquesta li donarà el mitjà reglamentari, convertint l'esmena en vot particular a l'article. En tal cas, la V. S., com a membre de la Comissió d'Estatut, fa seu, com a vot particular l'article que retira la Majoria, i ja tindrà estat parlamentari per a poder discutir àmpliament. Respecte de les manifestacions anteriors que ha fet el senyor Duran i Ventosa, no vol sostreure la Presidència del coneixement de l'opinió les deliberacions del Parlament, però sí em sembla que havia de fer aquell comentari, i ara insisteixo en què espero de què tots tenen el convenciment de què els senyors Diputats obren per impuls de llur consciència i obeint el seu mandat parlamentari. Té la paraula el senyor Ruiz i Ponseti.

El Sr. RUIZ I PONSETI: Senyors Diputats: Després de les darreres manifestacions del senyor Duran i Ventosa, de què estan disposats a acceptar la modificació d'una paraula que nosaltres introduïm a l'esmena presentada per la Lliga Catalana, em sembla a mi que seria el més pràctic després de les impressions que s'han tingut aquí al voltant d'aquest article, que aquest article tornés a la Comissió, per a veure si es troba una redacció definitiva. Ens trobem ara en el fet de què les dues Minories de la Cambra coincideixen en la mateixa esmena, cosa que no s'havia registrat fins ara, i davant d'aquest fet nou em sembla que és motiu suficient perquè l'article torni a la Comissió, i a veure si entre tots es troba una redacció harmònica.

El Sr. TAULER: Demano per parlar.

El Sr. PRESIDENT: Té la paraula el senyor Tauler.

El Sr. TAULER: Per a manifestar que no hi ha inconvenient en què l'article i les esmenes passin de nou a la Comissió, per a veure si trobem una fórmula que llimi les susceptibilitats i punts de vista exposats.

El Sr. RUIZ I PONSETI: Moltes gràcies.

El Sr. DURAN I VENTOSA: Moltes gràcies.

El Sr. PRESIDENT: Torna l'article a la Comissió per a la redacció definitiva. Article 17. Hi ha una addició, de la qual pot donar-ne lectura el senyor Secretari.

Un Sr. SECRETARI: «Addició a l'article 17: Afegir-hi "La Generalitat no té religió oficial".» Signen els Diputats senyors Dot, Cerezo, Cunillera i Casademunt.

El Sr. PRESIDENT: Té la paraula la Comissió.

El Sr. ARNAU: La Comissió es fa seva l'esmena.

El Sr. SOL: Demano per parlar.

El Sr. PRESIDENT: Té la paraula el senyor Sol, segurament per a impugnar l'esmena.

El Sr. SOL: No; és per a fer una manifestació, que ja comprendran que convé deixar ben consignada perquè cada u ocupi el seu lloc. L'article 17 pateix del mateix mal que els altres articles

d'aquest mateix títol. És una declaració intencional, superabundant. La Generalitat garanteix el compliment de les lleis laiques i socials. I de les altres lleis, no? Per què? És que només ha de complimentar, que ja és realment una manifestació un xic atrevida la de què un Govern hagi de dir que farà complir unes lleis; però és molt més atrevit el consignar que farà complir unes lleis determinades, i no parla de les altres lleis. És que no les farà complir? És que l'obligació, el deure que té, no la Generalitat, el Govern de la Generalitat, de fer complir a Catalunya totes les lleis que facin referència al laïcisme i a l'acció o justícia social, és que aquesta obligació i aquest deure del Govern de la Generalitat no s'estén per igual a totes les altres lleis? És que els ciutadans no tenen altres lleis ni altres disposicions dintre la Constitució de la República espanyola a complir més que les que fan referència a l'acció social i al laïcisme? No he de repetir aquí, senyors Diputats, tots els arguments que il·lustres companys ja han exposat respecte a com ha estat superat perfectament en molts països més forts i més avançats que el nostre, aquest concepte del laïcisme; de com ja no fa por a ningú això del sentit confessional, perquè en realitat avui el sentit confessional arreu del món té un sentit de transigència. Avui, el dir-se protestant o catòlic no vol dir en lloc del món que s'hagi d'imposar el criteri particular religiós per la força.

El Sr. CANTURRI: Aquí, sí.

El Sr. SOL: Avui, ni a Espanya ni en lloc del món civilitzat. I per consegüent, dir que només són les lleis laiques i les lleis socials les que tindran interès de salvaguardar i garantir la Generalitat, realment, o té un sentit sectari, molest per la consciència dels que tenen sentiments religiosos, i dic sentiments religiosos en general, o té aquest aspecte o finalitat o no en té cap. Perquè és evident que si hi ha lleis laiques i lleis socials a Espanya, el Govern de la Generalitat i tots els Governos tenen l'obligació de fer-les complir com totes les altres lleis. Ja he dit que es tracta dels Governos que tenen aquest deure, i ja comprendreu que el dia que governi la Generalitat i Espanya, qui tingui el criteri oposat, sempre tindrà l'obligació de complir les lleis, fins que estiguin reformades o canviades. La Constitució de la República ha de regir fins que estigui reformada. Nosaltres podrem anar a una revisió en un o altre aspecte, però és evident que el nostre criteri és, que les lleis mentre estiguin en vigor, s'han de complir totes. De manera que fer una declaració d'aquest abast exclusiu té un regust sectari que em sembla que no està bé dintre del nostre Estatut Interior. Per si ara no n'hi hagués prou amb aquesta declaració, ve a agreujar-se amb un additament que no sé a què respon.

Ara s'accepta una esmena. Es diu que la Generalitat no té religió oficial, i des del punt de vista de l'Esquerra i dels que en diríem anticatòlics (*Sorolloses protestes en els bancs de la Majoria que no deixen sentir les paraules de l'orador. El senyor President toca repetidament la campaneta cridant a l'ordre.*). Què vol dir que la Generalitat no té religió oficial? És que en pot tenir encara que vulgui? És que no va ésser una declaració de la República espanyola?

El Sr. COMORERA: A la capella de Sant Jordi encara s'hi diu missa.

El Sr. SOL: Suposo que tots sabeu quina és la terminologia de la paraula laic. La paraula laic no vol dir més que popular; laic en el seu sentit autèntic no vol dir més que popular en front del concepte teocràtic, quan els Governos eren teocràtics, i tot quant no tenia un caràcter teocràtic era popular. I en aquest sentit es diu laic i no en el sentit en què vosaltres ho poseu, i precisament la interrupció respecte a la capella de Sant Jordi i que allà encara s'hi pugui fer pràctiques religioses, malgrat totes les vostres protestes, en definitiva heu de venir a confessar que aneu contra aquest sentiment religiós. Quin mal us fa la capella de Sant Jordi? És que em negareu que aquest sentiment religiós és el de la majoria del poble?

El Sr. CANTURRI: Sí que ho nego; s'ha demostrat en les eleccions, que Catalunya i Espanya són laiques.

El Sr. SOL: Però no antireligioses. Quina nosa els fa la capella de Sant Jordi?

El Sr. CANTURRI: Sí que ens en fa, perquè en un edifici com aquell no n'hi ha d'haver d'esglésies.

El Sr. PRESIDENT: Senyor Canturri, demani la paraula.

Senyor Sol, la Presidència li prega que no dialoqui amb els senyors Diputats i als senyors Diputats que no interrompin i escoltin i en tot cas que demanin per parlar, que la Presidència procurarà complaure'ls en allò que el Reglament permeti.

El Sr. SOL: Ja comprendrà la Presidència que certes interrupcions, si no es contesten immediatament sembla que vulguin dir o aquiescència o que un no sap què contestar, i és indispensable fer constar en un aspecte de la Constitució que tant al viu de la nostra gent afecta que deixem ben sentades les nostres posicions. Aquesta esmena encara agreuja la manifestació, perquè la Generalitat, complint la Constitució no pot tenir una església oficial, no pot adherir-se a cap confessió religiosa, però és en atenció al que li ordena i mana la Constitució de l'Estat. Però el fet que tingui un establiment on per tradició hi ha una capella, això pugui considerar-se com una església oficial, jo confesso ingènuament que no entenc que això sigui l'església oficial a què pot fer referència una Constitució. Això seria empètir un problema. Perquè a la Generalitat hi ha una capella no hem de posar a l'Estatut la declaració que la Generalitat no té religió oficial. A veure si acabarem per posar-hi que no pot tenir capella. Penseu que fem una Constitució, una cosa seriosa, una cosa que no és per avui ni per a demà i que a més a més és una ordenació dels drets i dels deures dels ciutadans catalans que ha de perdurar per algun temps; que és precis que es discuteixi amb tranquil·litat perquè tots ens hi trobem bé, i aquesta forma de molestar, de violentar, de ferir sentiments tan vius com els sentiments religiosos no és el camí indicat perquè aquesta Constitució, perquè aquest Estatut retorni al poble de Catalunya aquella pau espiritual, aquella en què tots hauríem de viure si volem en definitiva es faci una Catalunya gran.

Un Sr. DIPUTAT: Que no s'imposin els catòlics.

El Sr. SOL: Però si sou vosaltres els que us voleu imposar als catòlics. Entenc, per tant, que

l'article en la seva totalitat és sobrer, però que amb l'afegidura d'aquesta esmena està molt pitjor i que, per consegüent, nosaltres haurem de votar en contra.

El Sr. FABREGA : Encara no fa dos anys que es feien exercicis espirituals pel carrer.

El Sr. VALLS I TAVERNER : Què té que veure això?

El Sr. PRESIDENT : Té la paraula el senyor Arnau.

El Sr. ARNAU : Amb les darreres paraules, el senyor Sol, ha vingut a manifestar que l'imperi de la religió era la pau espiritual dels pobles. Nosaltres sentem un principi, el de què els principis laics representen la veritable pau espiritual dels pobles, perquè en els principis laics estan defensades per un igual totes les religions. Aquí s'ha partit del principi d'oposar sempre la paraula «laic» a la paraula «religiosa». Nosaltres no acceptem de cap de les maneres aquesta oposició. En tot cas, us la eu de fer vosaltres; nosaltres, no. Nosaltres repetim que el laïcisme representa aquesta pau espiritual i defensa per un igual la llibertat de consciència de totes les religions. Deia jo l'altre dia, en parlar de l'escola laica, que era una escola sagrada per a nosaltres i aquestes paraules provocaren una gran rialla en la Minoria de la Lliga Catalana. Jo he de dir que aquestes paraules no les les vau comprendre, perquè el concepte de paraula sagrada està emprat en sentit metafòric moltes i moltes vegades a la vida. L'amistat és sagrada, és sagrada la família, és sagrada una bandera i són sagrades les idees de tots els homes.

El Sr. SOL : Ja veieu si en té d'arrels el sentit religiós!

El Sr. ARNAU : La necessitat de consignar aquests principis laics en l'Estatut Interior de Catalunya, tota l'argumentació ens l'ha donat la Minoria de la Lliga Catalana, que ha vingut dia darrera dia a donar-nos la raó d'aquesta necessitat. Ens deien que ja les lleis de la República els consignaven i que ja estàvem defensats en aquest sentit, però sempre les seves paraules volien dir que nosaltres les lleis laiques no les havíem d'implantar a Catalunya perquè representaven una divisió entre nosaltres, i jo us repeteixo, que si això ens ha de dividir, ben dividits serem. Nosaltres volem portar a la pràctica aquests principis laics, amb el convenciment ferm i total de què hem de portar una era de pau espiritual al nostre poble, que no ha d'haver-hi cap consciència que es senti tormentada pel domini d'altres, que aquí nosaltres hem vist que ha existit a tothora una dictadura moral religiosa, i això a cada pas de la vida ens ho hem trobat. Avui, encara aquestes lleis que ha fet la República, en molts pobles no s'han arribat a portar a terme, per la resistència, precisament, d'elements interessats en voler continuar amb aquell estat de coses d'abans. Jo us repeteixo que nosaltres un dels primers convenciments que tenim és aquest dels principis laics que els volem arribar a portar a la pràctica i que aquesta ha estat una de les coses que hem d'agrair a la República que consti en les seves lleis. Si la República ens ha proporcionat aquest principi de llibertat col·lectiva que representa l'Estatut, també ens semtem lligats i compenetrats amb ella, perquè ens ha portat

aquests principis de llibertat humana, entre els quals les lleis laiques són unes de les que hem de posar nosaltres en primer terme.

El Sr. SOL : Demano per parlar.

El Sr. PRESIDENT : Té la paraula el senyor Sol, per a rectificar.

El Sr. SOL : Per a rectificar breument, perquè no ens podem fer la il·lusió, ni de què el senyor Arnau em convenci a mi, ni de què jo convenci al senyor Arnau. El que sí cal és que reculli algunes de les manifestacions que acaba de fer. En primer lloc, el fet de què hi hagi un respecte consagrat al laïcisme a la Constitució de la República espanyola ens relleva ja dintre de la nostra Constitució o Estatut Intern d'aquesta nova manifestació, tant més quant després de l'esmena que s'ha admès aquesta tarda, aquesta manifestació pren un abast que no a la Constitució espanyola. Potser un no s'explicava a què responia i jo recordava que de molt jove net vaig llegir un famós discurs que pronuncià En Castelar contestant a En Manterola a les Constituents del 69, i jo recordava aquella famosa frase que tots sabeu, de quan preguntava on era l'ànima d'Espanya, on aniria l'ànima d'Espanya. I jo deia : ¿És que ara els senyors de la Majoria — per això afirmava que em posava en el vostre terreny — inventen una ànima especial per a la Generalitat, i aquesta ànima és a la que se li vol negar que pugui tenir una església? ¿Què vol dir el que no té església oficial? ¿Què vol dir que no té religió oficial? És que això no vol dir res. No té religió? És que encara que volguéssiu no podria tenir-la avui. I en venir aquell aclariment relatiu a la capella de Sant Jordi, aleshores sí que, ja no com a catòlics, sinó fins com a catalans, nosaltres hem de dir : ¿És que al marge del sentit religiós, després de tot podeu negar, si us sentiu veritablement catalans, que tota la nostra Catalunya està amarada de la religió, que fins la civilització actual tot el valor que té el té en quant és civilització cristiana?

Un Sr. DIPUTAT : Apostòlica i romana.

El Sr. SOL : Jo em refereixo a la religió en el sentit de civilització cristiana. Jo comprenc que el doctrinarisme de la Unió Socialista vulgui pujar a cavall d'això, però vosaltres no teniu dret a fer aquestes manifestacions.

El Sr. CANTURRI : Qui ho diu que no!

El Sr. SOL : I us diré perquè : perquè us trobeu precisament amb un gran sector dintre de les vostres rengleres que encara professa la religió catòlica. Per consegüent, en quant professin aquesta religió catòlica s'han de sentir identificats amb aquesta civilització, que és el nostre origen, la civilització cristiana. Aquest és el nostre terreny, i nosaltres no acceptem el que signifiqui imposició, ni persecució, que és el que feu vosaltres.

El Sr. ARNAU : Persecució no n'hi ha. Es persegueixen els abusos.

El Sr. SOL : El sentiment religiós és un sentiment que està molt arrelat en el nostre poble, diguin el que vulguin les VV. SS. És més; aquí es recordava que hi ha una capella de Sant Jordi d'una gloriosa tradició, i encara recordo jo, amb emoció, que en ella vaig vetllar el cadàver del

gran Prat de la Riba. Jo recordaré també, a més, que així com al Palau de la Generalitat hi ha una capella de Sant Jordi, una capella hi ha també al Palau Nacional de la República espanyola, on el President de la República va fer dir unes misses per Fermí Galan i Garcia Hernández.

El Sr. CANTURRI: No deshonoreu la memòria de Galan, que no es va voler confessar.

El Sr. SOL: Doncs això vol dir que el fet de que no hi hagi una religió oficial, no nega el fet de que pugui, la persona que senti un sentiment religiós, dintre d'un edifici públic, donar culte i practicar aquells actes de religió que són propis de la seva consciència. Perquè el fet d'ésser honorable President de la Generalitat i excellentíssim senyor President de la República espanyola, no crec que sigui incompatible amb els sentiments religiosos.

El Sr. TRIES DE BES: I a Briand? A Briand se li van fer unes exèquies catòliques al Quai d'Orsay.

El Sr. SOL: Per consegüent, ¿quina significació pot tenir quan ja s'ha superat a tot el món aquest sentiment anticlerical, passat ja completament de moda a tot arreu, quin interès teniu de seguir mantenint-ho a la nostra Constitució, per ofendre sentiments com els sentiments de la majoria del nostre poble? Quin interès hi heu de tenir? Es per això que jo ho considero pernicios i que jo voldria que es retirés de la Constitució o de l'Estatut Interior de Catalunya. Res més.

El Sr. PRESIDENT: Té la paraula el senyor Arnau.

El Sr. ARNAU: Dues paraules simplement, perquè tinc moltíssim interès en remarcar que el laïcisme no vol dir antireligiositat.

El Sr. VALLS I TAVERNER: Però, i els fets?

El Sr. ARNAU: Ni els fets tampoc. Perquè la República enlloc ha prohibit els drets als catòlics de poder exercir la religió.

El Sr. TRIES DE BES: A Rubí, senyor Arnau!

El Sr. ARNAU: No ens hem de posar en cap cas determinat. Les lleis laiques ho diuen, que defensen els drets dels catòlics perquè puguin practicar la seva creença. Nosaltres aquí ens hem de comportar d'aquesta manera; però aquest comportament també ha de venir agermanat amb la comprensió necessària dels catòlics, de saber-se situar al lloc que els correspon, i és que la religió ha de quedar circumscrita dintre dels temples, en el si de la família, si es vol, i en la consciència de cada individu. I res més.

El Sr. PRESIDENT: Té la paraula el senyor Comorera.

El Sr. COMORERA: Molt poques paraules, sols per dir que la Minoria socialista votarà favorablement l'esmena presentada per alguns Diputats de la Majoria.

El Sr. PRESIDENT: Senyor Comorera, l'esmena està admesa per la Comissió.

El Sr. COMORERA: I nosaltres votarem favorablement. Per nosaltres el problema que planteja aquest dictamen, aquesta part del dictamen, no és pas transcendental. Creiem que és una d'aquelles coses ja superades per les consciències intel·ligents del món, i que no val la pena de parlar-ne massa; perquè la consciència és una cosa tan íntima que, qualsevol cosa que pugui significar una coacció moral o física sobre d'ella, ha d'ésser naturalment rebutjada com cosa indesitjable, antihumana i antisolidària, per to-

tes les consciències intel·ligents i honrades que hi hagi al món. Jo, personalment, n'estic molt content d'aquest article, perquè podrà tenir una conseqüència, o millor dit, dues conseqüències. La primera, la d'oferir-nos a nosaltres una arma més per aconseguir l'absoluta laïcització de la vida catalana. I l'altra conseqüència és que podrà servir d'ajut als homes liberals del davant, que no sentin gaire la fortalesa entre la creença íntima i la pràctica, i vulguin combatre l'exercici, més o menys sentit, de les supersticions catòliques davant de la gent, mentre que en la intimitat volen ésser formidablement anticatòlics. Aquest article constitucional, per tant, serà un suport moral per als homes que per raons familiars o d'altres, no posen prou bé en concordança les seves conviccions íntimes i la llur actitud pública. Evidentment, i acabo, el clericalisme no ha passat de moda, i l'anticlericalisme tampoc. Però jo crec que ja està arribant el temps en què els homes no perdran llurs energies combatent el clericalisme; que dedicaran i concentraran totes llurs energies a combatre, precisament, la substància, és a dir, el catolicisme. Jo sóc anticatòlic, perquè entenc que catolicisme i capitalisme són sinònims, i perquè entenc que catolicisme és anticristianisme, i va arribant aquest temps en què els homes vegin que la religió catòlica és justament la religió dels rics, al revés del cristianisme, que fou l'esperança i la il·lusió dels malaurats de la terra. Aquest article, acceptat per la Comissió, ajuda també a aquesta política que a mi personalment m'interessa molt, de portar la lluita no ja al terreny verbal, sinó en el terreny on ha d'estar, a deslliurar la consciència de la gent d'una superstició que ha arribat a tota la seva intensitat i sobirania.

El Sr. PRESIDENT: Passa a votació l'article 17, amb l'esmena admesa per la Comissió. Votació ordinària o nominal?

Els Srs. DIPUTATS de la Lliga Catalana: Votació ordinària.

El Sr. PRESIDENT: Tots els senyors Diputats que votin a favor, que facin la mercè d'aixecar-se. (*S'aixequen els senyors Diputats de la Majoria i els de la Minoria socialista.*)

Resta aprovat l'article 17 amb els vots en contra de la Lliga Catalana.

Hi ha una addició al títol II.

Un Sr. SECRETARI: Títol II.

«Els Diputats que sotasignen tenen l'honor de proposar que en el títol II de l'Estatut Interior de Catalunya s'hi afegeixi un article en els següents termes:

«La Generalitat atendrà, amb una cura especial, els problemes demogràfics, per tal de procurar la conservació i la normal expansió del poble de Catalunya.

Palau del Parlament, 2 de març del 1933.

Vallès i Pujals, Pau Romeva, T. Carreres i Artau i Rovira i Roure.»

El Sr. PRESIDENT: Té la paraula la Comissió.

El Sr. ROVIRA I VIRGILI: Senyors Diputats: La Comissió de Constitució, per majoria, ha decidit no admetre aquesta esmena, perquè la creu aliena a la nostra Constitució. Són aquests assumptes molt interessants. És un problema realment transcendental per a Catalunya, però, pel seu contingut, la qüestió és més bé demogràfica i geo-

gràfica, i ens sembla més propi d'una llei especial que de la nostra Constitució. En realitat existeix aquest problema demogràfic a Catalunya, en molts aspectes. Un d'ells, al qual es refereix aquesta esmena, és el problema del doble corrent immigratori que hi ha des dels pobles situats a les altures, cap els pobles de la plana, i de les viles comarcals que aboquen la seva gent a Barcelona. A aquest doble corrent immigratori, és cert que caldria posar-hi un cert aturador per una llei de la Generalitat. Puc dir personalment que comparteixo la preocupació de tots els firmants de l'esmena respecte a aquest problema. Tinc un afany i un amor per conèixer la terra nostra i he vist moltes vegades, pujant a les comarques més altes de Catalunya, com poc a poc les poblacions situades als llocs més poc assequibles, van essent abandonades; és la tristesa d'aquelles poblacions, d'aquells pobles centenaris en els quals la veu de l'home ha ressonat en les aspres solituds i que ara es van tancant les cases pairals, aquelles cases negres que es fan més negres per l'abandó. Se'n van els joves, més tard famílies senceres, i poc a poc els que resten van mirant amb ulls d'enveja el camí que porta cap a la plana. En realitat hi ha aquest problema de despoblament de les altes comarques, i hi ha el problema en general del camp. No és un problema solament català; és en general un problema d'Europa i d'altres llocs també. S'ha volgut en molts llocs resoldre aquest problema, en alguns per mesures que facin el camp i la muntanya, podrem dir, més pròxims espiritualment de la ciutat. A França, per exemple, han establert serveis d'ordre rural, de comunicacions, serveis d'esbarjo a disposició d'aquests pobles aïllats. En altres llocs, amb procediments més expeditius, com a Itàlia, que s'ha arribat a prohibir la immigració dels camperols a les ciutats.

Tot això, que és un problema interessantíssim que desperta vertadera preocupació, no em sembla que sigui matèria a propòsit perquè s'hagi de consignar en la Constitució. Però feta aquesta salvetat, pot tenir el senyor Vallès i Pujals i altres signants de l'esmena, la seguretat completa que la Majoria d'Esquerra Republicana i el Consell Executiu de la Generalitat se'n preocupen.

Aquest problema de la terra, que ve representat per una mena de fugida, d'èxode dels indrets camperols, per anar a la ciutat, es manifesta al nostre poble com en totes les parts del món. I a nosaltres ens sembla que per resoldre aquest problema de la terra, per evitar aquest èxode del camp a la ciutat, el que cal fer és posar en bones condicions de vida els habitants dels nostres conreus, sense discutir-los massa les reparticions de la collita, sense regatejar-los les garbes del blat ni les càrregues del vi, a fi que els habitants dels conreus estiguin en les millors condicions possibles de vida.

I aquest èxode del camp a la ciutat, és més difícil de contenir que l'èxode a la inversa. És més fàcil convertir a un camperol en manobre que a un obrer en atur forçós en pagès; això s'ha demostrat per un intent que s'ha fet a Anglaterra. Sens dubte en aquest problema influeixen factors psicològics, perquè el pagès que va a la ciutat es creu que ascendeix en la categoria de la vida i a l'inrevés, i per això l'obrer de la ciutat no vol anar al camp.

Diem això per assegurar als signants de l'esmena que admetem la importància d'aquest problema i creiem que ha d'ésser resolt en justícia. I per això volem que quan vinguin lleis justes, lleis bones, lleis catalanes que ajudin a mantenir en el camp i a la muntanya els nostres pagesos, hauran aquestes lleis d'inspirar-se a estimular i fer agradable la vida d'aquests camperols, que tan necessaris són per a la nostra producció i per a la nostra economia i fins per a la nostra història, perquè del camp ha vingut a la ciutat en el curs de la nostra història la nova saba, que ens ha rejuenit en les crisis més profundes de l'activitat catalana i ha salvat el nostre poble. I acabem dient i repetint que admetem la importància d'aquesta esmena i tenim la certesa que aquest problema serà en el moment oportú resolt davant el Parlament.

El Sr. VALLÈS I PUJALS: Demano per parlar.

El Sr. PRESIDENT: Té la paraula el senyor Vallès i Pujals.

El Sr. VALLÈS I PUJALS: Estem dolorits, senyors Diputats, després d'haver escoltat les paraules que han sortit dels llavis del senyor Rovira i Virgili, que després de reconèixer la importància que té el problema que nosaltres plantejem amb la nostra esmena i després de declarar que és un problema que causa la preocupació del nostre poble, rebutja, no obstant, el convertir-lo en un precepte constitucional, en virtut del qual resta fixat en la nostra llei fonamental aquesta preocupació. Escoltant el senyor Rovira i Virgili em venia a la memòria, recordava una frase que vaig llegir fa anys, en la meua joventut. Un Senador romà, en una ocasió, en el Parlament o Senat de Roma, deia, contestant una petició que havia fet altre Senador: «El que ha demanat el Senador és una cosa justa, però proposo, no obstant, que no s'accepti.» El senyor Rovira i Virgili ve a dir això mateix, ve a dir que nosaltres demanem una cosa justa, que planteja un problema interessantíssim que fa referència a un afer que preocupa vertaderament a Catalunya, però, no obstant, ell demana que no figuri en la nostra Constitució Interior. I jo us dic, senyors Diputats, que tinc la convicció que aquest precepte és molt més necessari en la nostra Constitució que molts dels que s'hi han consignat fins ara. Jo us dic que en aquest capítol, que titulem «principis socials», hi hem consignat fins ara una pila de principis, una pila de preceptes, que al nostre entendre, en la nostra consciència, podrien ésser separats de la nostra Constitució Interior, perquè en definitiva són veritables jocs de paraules que no responen a problemes vius i sentits pel nostre poble. En canvi, aquest problema que nosaltres plantejem, fa referència al factor més interessant de la nostra nacionalitat, que és el factor població, factor que en aquests moments, com ha reconegut el senyor Rovira i Virgili, preocupa a tots els pobles.

L'esmena nostra, que més que una esmena és vertaderament la proposició de què es consigní un precepte nou en el nostre Estatut, un nou principi entre aquests principis socials que en aquest capítol II de l'Estatut estem signant ara, no té un abast ben limitat com aquell al qual es referia el senyor Rovira i Virgili. No té l'abast purament d'establir un equilibri entre la població de Catalunya, evitant la despoblació de la muntanya i la congestió de la ciutat, no té la finalitat exclusiva

d'evitar aquest èxode del camperol vers la ciutat, sinó que té un abast de major complexitat, i per això, en redactar aquesta esmena, hem tingut en compte tots els factors que afecten aquest problema; i en presentar-la com si es tractés d'un article nou ens creiem obligats a fer una breu defensa de la nostra manera de veure el problema, amb la confiança de què la majoria de la Comissió es fixarà en el seu acord i acabarà acceptant la consignació d'aquest precepte en la nostra Constitució.

El problema, com deia abans, té un gran abast, i en tractar de fer-ne una síntesi es divideixen en quatre problemes, als quals vaig a referir-me ara breument.

En primer terme se'ns apareix el problema de la despoblació de Catalunya en relació a la natalitat. Problema que preocupa a diferents països i al qual tots els pobles donen en l'actualitat molta importància, especialment els nostres veïns, els francesos. Sí, a França, un autor il·lustre que se'n ha ocupat recentment, Eduard Herriot, ha publicat, fa poc temps, un llibre advertint i afirmant que la mateixa existència de França està en perill si no es posa remei al problema de la natalitat que pateix França. Doncs bé, d'aquest perill no n'estem exempts a Catalunya, ni molt menys, com ho demostra el fet que homes eminents de la nostra terra s'hagin ocupat amb detenció d'aquest problema: els doctors Viura, Blanch i Benet, Planelles i Nubiola en treballs seus publicats des de fa molts anys, vénen donant la veu d'alerta al poble de Catalunya sobre aquest problema de la minva de la natalitat, i més recentment el doctor Puig i Sais en un treball titulat «Gravíssims perills en la nostra Pàtria» posava de relleu, en termes que feien esfereir, la importància d'aquest problema i feia aquella afirmació que servia com a lema del seu treball, l'afirmació que Catalunya i França són dos pobles on la natalitat és més minvada.

El Sr. FONTBERNAT: Però és on hi han més capellans. (*Rialles*).

El Sr. VALLÈS I PUJALS: Senyor Fontbernat, crec que el problema és bastant seriós perquè per una vegada es pugui tractar amb serietat una qüestió.

Catalunya que té, com saben els senyors Diputats, més extensió territorial que Bèlgica i més costa marítima, que és un factor de població, té la meitat de població que Bèlgica, la qual cosa vol dir que aquest problema el sent el nostre poble, que està despoblat, que està desnutrit, i les conseqüències d'aquesta desnutrició del nostre poble la trobem en aquest problema inquietant del qual s'ha parlat aquesta tarda, aquest problema de la immigració que nosaltres estem sofrint i del qual tornarem a parlar dintre de poc.

En aquest ordre de coses s'ha de fer una política, una política enfocada a resoldre el problema de la població, problema que s'ha consignat en algunes Constitucions, i en la mateixa de Weimar es consignen preceptes en el sentit de declarar que s'ha de fer una política de població. S'ha de fer una política orientada en aquest sentit, per procurar l'augment de la natalitat de Catalunya. Certament que aquesta política s'ha iniciat ja des de fa alguns anys, però ha estat una política molt modesta, i, per tant, els resultats no són molt posi-

tius. En aquest sentit s'ha establert l'impost de solteria, els premis en metàl·lic a favor dels matrimonis que tinguin molts fills.

Hi ha unes Juntes per la redempció del servei militar que s'apliquen als quotes, als germans i a altres casos d'abast limitat; però cal fer més sobre aquest particular, cal donar més estímul a les famílies nombroses, cal protegir la família més que l'individu i cal fer una reforma de tal abast tal, que agafi tots els problemes de la vida total d'un poble.

Cal arribar, i així ho preconitzen els autors que tracten d'aquesta matèria, cal arribar al foment de la població vinculant-lo si és precís amb el sistema tributari i amb les lleis que regulin la successió. Aquest és un aspecte sobre el qual no vull fer més referències.

Un segon aspecte que enllaça amb aquest és el de la disminució de la mortalitat. De res serviria augmentar la població si morissin moltes persones que no es troben encara en condicions de morir. Nosaltres tenim una mortalitat excessiva, i sobre aquest particular no vull fer demostracions d'una erudició portant-vos xifres que tots coneixeu. Tenim una mortalitat excessiva sobretot en el que fa referència a la infància.

El Sr. FONTBERNAT: Van al cel.

El Sr. VALLÈS I PUJALS: Nosaltres hem de convèncer a la gent que hi ha moltes malalties que són guaribles i que en el nostre poble no han arribat encara a aquesta categoria. Això vol dir que cal establir un pla d'higienització, un pla de millora de la vida, que faci que la mortalitat disminueixi i arribem a les xifres d'altres països.

Hi ha el tercer aspecte d'aquest problema, que és el de la immigració al qual em referia abans i del que ja s'ha parlat aquí. La minva de la nostra població es substitueix per un augment de la població forastera.

El Sr. CONSELLER de Governació: Amb excés.

El Sr. VALLÈS I PUJALS: S'ha dit que els no catalans passen de la xifra de mig milió. No sé si la xifra és exacta, però ha estat publicada un d'aquests dies, i això planteja un problema greu i no solament en l'aspecte social en el de l'ordre públic, sinó també en l'aspecte racial, que fa preocupar pel manteniment de la catalanitat de la nostra raça i fa pensar en què pugui venir una desnacionalització de Catalunya, problema greu que realment ens ha de preocupar a tots perquè encara que diguem deixant-nos portar per l'optimisme que Catalunya assimila els forasters, i s'hagi dit que els fills dels no catalans ja parlen el català i que els seus néts són catalanistes, no obstant hem de pensar que encara que parlin el català tal vegada un dia arribarà en què l'ànima nostra pugui ésser desfigurada de tal manera que el nostre fos un altre poble, però no català. (*Molt bé, en la Minoria de la Lliga Catalana.*) I finalment, per no estendre'm més i no fer altra cosa que iniciar els aspectes d'aquest problema, he de dir que hi ha un altre aspecte i és el que es referia el senyor Rovira i Virgili amb encert i en el qual jo estic bastant conforme, quan parlava del problema de la distribució de la nostra població. La veritat és que la gent fuig de muntanya, que la

gent fuig de les parts altes de Catalunya i va al pla i a conseqüència d'això la ciutat creix potser d'una manera desmesurada despoblant la muntanya, el camp i els pobles. A què obeeix això? És molt natural, obeeix a què a muntanya es viu malament, hem de confessar-ho, i la gent fuig d'aquestes condicions de vida que allí hi ha. Hi ha moltes circumstàncies que fan que a muntanya s'hi visqui malament. Hi ha un clima rigorós que en moltes comarques pirenenques de Catalunya fa que es trobin diversos mesos coberts per un mantell de neu, que no els deixa treballar ni sortir de casa, i el viure en aquells temps es fa difícil. Hi ha les condicions dures del terreny que produïx poc; el preu escàs que tenen els productes de la terra i els preus excessius que han de pagar pels articles de terra baixa, considerablement recarregats pels transports.

El Sr. FONTBERNAT: I els cacics.

El Sr. SELLES: I els usurers.

El Sr. VALLÈS I PUJALS: Tot això fa que aquestes poblacions, portades per la misèria que els obliga a viure...

El Sr. CONSELLER de Governació: I el problema agrari també.

El Sr. VALLÈS I PUJALS: ...d'una manera misera, hagin d'acudir a la usura, i aquestes són les causes del mal viure a muntanya que nosaltres hauríem de remeiar.

El Sr. FRONJOSA: Ara els hi fan llàstima les seves víctimes.

El Sr. VALLÈS I PUJALS: Hi ha una sèrie de mitjans per a posar remei a això i, entre ells, en primer lloc, el foment i l'augment de les vies de comunicació. Hem de confessar que en la major part d'aquestes comarques no hi ha encara mitjans de comunicació per a traslladar-se fàcilment. Hi ha a Catalunya dos-cents vuitanta pobles incomunicats, que no coneixen el camí de carro i que no poden comunicar-se més que per camins d'animals de bast, i això és una vergonya pel nostre poble.

El Sr. FONTBERNAT: Una vergonya per vostès.

El Sr. VALLÈS I PUJALS: Hi ha un altre problema interessant que és el de la repoblació dels boscos, en el qual s'ha iniciat ja una política favorable i que s'ha d'anar augmentant. Hi ha el problema del foment de totes les petites indústries que poden nomenar-se muntanyenques, totes les derivades de la llet i les derivades de les plantes aromàtiques, indústria de les conserves i dels bolets que ja en molts països han estat fomentades i que fent-ho així donarien un bon viure a aquestes regions. Hi ha tot el relatiu al foment del turisme, a la higienització d'aquests pobles, a l'augment de la cultura, perquè els tregui de les urpes dels cacics i dels usurers i no parar fins aconseguir que allí no es cregui en bruïxes ni en curanderisme...

El Sr. CONSELLER de Governació: Ni en l'article 29.

Un Sr. DIPUTAT: Però que creguin amb els capellans.

El Sr. VALLÈS I PUJALS: Si volen parlar d'això en parlaré, però no s'ha de barrejar les coses. Si parlem dels cacics, jo recordo que quan vaig tornar amb els meus companys d'Oden, vàrem trobar un senyor que era Secretari a la vegada de deu

o de dotze Ajuntaments, i Alcalde de fet d'altres tants i Jutge d'altres deu o dotze pobles, i aquest senyor no pertanyia pas a la Lliga Catalana, sinó que estava adscrit a l'organització política en què militeu vosaltres. (*Rumors en la Majoria.*)

El Sr. PRESIDENT: Senyors Diputats...

El Sr. CANTURRI: Però tots els vots se'ls apuntaven ells.

El Sr. PRESIDENT: Prego als senyors Diputats que es ceneixin a la discussió.

El Sr. VALLÈS I PUJALS: Considero que té raó la Presidència, però em dol que donem un espectacle que fa que pugui semblar que aquest Parlament no estigui en condicions d'escoltar seriosament un problema. (*Mol bé, en la Majoria de Lliga Catalana.*) Si no podem parlar d'una qüestió sense fer referència al capitalisme, al clericalisme o al caiquisme...

El Sr. FRONJOSA: Comenceu-vos-hi a acostumar, perquè hi ha feina per estona.

El Sr. VALLÈS I PUJALS: ...que semblen l'obsessió d'alguns elements d'aquesta Cambra, hauré de confessar que aquest Parlament potser no està capacitat perquè s'hi plantegin els grans problemes.

Jo vaig seguint, senyors Diputats, en la meua exposició, que s'acaba ja. Tots aquests problemes volen dir que realment s'ha de desenrotllar una política de protecció de la població del camp, sobretot la protecció de la població de muntanya, per a evitar aquest èxode de la població de muntanya cap a la ciutat. Fa poc temps, precisament llegia jo una cosa feta pel Govern italià anys enrra respecte del Tirol, del Tirol italià, en el qual passava aquest mateix problema que passa al Pirineu nostre, que s'anava desnutrint i despoblant, enviant la gent cap al pla, i el Govern italià d'aquell temps, que era abans del feixisme, envià allí un alt magistrat, un home competentíssim, per a estudiar aquell problema, i l'informe que va publicar aquell home, que era notabilíssim, plantejava tot aquest problema i arribava a una conclusió molt interessant: que s'havia de protegir a la gent que feia el sacrifici de viure a muntanya, que feia un sacrifici amb el patriotisme de viure a muntanya, malgrat de les dificultats que el viure a muntanya significa i que el poble i la nació havien d'estimular i premiar, i, a més de proposar tota aquella sèrie de coses a les quals m'he referit abans que tendien a fer més dolça la vida a la muntanya, proposava altres mesures, com que s'eximis de contribució territorial a tots els habitants que vivien més amunt de 1,000 metres. Realment era aquesta una mida molt saludable, que fa pensar molt, i que era un petit estímul que la nació podia donar a aquells homes que vivien en aquelles condicions, i amb el petit premi que se'ls podia donar, contrarestar la tentació que podien tenir la majoria dels habitants d'aquells pobles de muntanya d'anar-se'n cap a les ciutats. Per això creia jo que havia de deixar-ho només que esboçat o esboçat suficientment, perquè se'n tingui una comprensió completa del que és aquest problema. Jo pregaria a la Comissió que, ja que segons deia el senyor Rovira i Virgili reconeix la importància d'aquest problema i la transcendència que pot tenir, que constitueix una preocupació del nostre poble, que no es negués a

què en aquesta Constitució que fem avui hi constés consignat un precepte que en termes ben purs en quatre ratlles com ve en l'esmena, o en una altra redacció si es creu convenient, dongués la sensació que realment hem fet quelcom vertaderament nou, quelcom vertaderament especial pel moment en què es troba Catalunya; que en aquest moment en què Catalunya ha recobrat la seva personalitat nacional, nosaltres donéssim proves que ens preocupem d'aquest primer factor de la nacionalitat que és el nostre poble i que nosaltres volem que la població es conservi espiritualment i materialment ben capaç i ben potent. (*Molt bé, en la Minoria de Lliga Catalana.*)

El Sr. COMORERA: Demano per parlar.

El Sr. PRESIDENT: Té la paraula el senyor Comorera.

El Sr. COMORERA: Per a dir que la Minoria socialista no accepta tampoc l'esmena dels senyors de la Lliga Catalana. No n'accepta ni el primer redactat ni el segon. El primer redactat era més explícit que el segon, i també hi tenen més diferències que les paraules, perquè es pot observar que la primera va signada pel senyor Duran i Ventosa i la segona no. Vol dir això potser que el senyor Duran i Ventosa és home conseqüent i no vol parlar de coses demogràfiques, no podent predicar amb l'exemple.

El Sr. VALLÈS I PUJALS: Em permeto dir-vos que tal vegada teniu una esmena que no existeix.

El Sr. PRESIDENT: No té estat parlamentari aquesta esmena, senyor Comorera, però encara es pot parlar menys de la situació personal d'alguns Diputats, cosa que no es pot discutir.

El Sr. COMORERA: Jo entenc que aquesta esmena planteja un problema completament anacrònic i a la vegada insoluble, a mesura que els pobles van creixent en intel·ligència i en consciència. En el món capitalista — encara que jo desplagui al senyor Vallès i Pujals —, en el món capitalista i les seves derivacions nacionalistes, en les llistes demogràfiques d'incrementació més o menys artificial de la població, s'hi veu sempre dos propòsits: per part del món capitalista el desig de veure constantment augmentat el mercat de la mà d'obra, i pels nacionalistes el desig de tenir sempre a la seva disposició abundant carn de canó. Per això, si nosaltres ens fixem una mica en les preocupacions d'Itàlia i de la mateixa França en el dia d'avui, hi veiem aquest doble propòsit ben marcat, perquè quan a França es parla que la civilització francesa està en perill, és quan comparen la xifra absoluta d'habitants de França amb la xifra d'Itàlia o Alemanya, i quan els patriotes francesos arriben a la conclusió que el poble alemany és dues vegades més gran que el poble francès, aleshores ja s'esveren i parlen que França està en perill; però no és que França estigui en perill, sinó que és un altra cosa el que està en perill, és l'esperit bel·licós, agressiu i imperialista i a la vegada la fàcil explotació del proletari francès per part dels capitalistes francesos. A mesura que el temps avança i que els pobles es van civilitzant, disminueix la natalitat. És un fet contemporani d'una clarividència tan gran que gairebé no val la pena de parlar-ne. Vegeu a Espanya mateix: les zones on les dones són més prolífiques, són justament aquelles que ara ens alarmen a nosaltres per l'excés de fills que envien a Catalunya

i a les Bascongades, que són les dues zones més civilitzades de la península o que més tenen el concepte contemporani de la vida, i són les que tenen un índex més petit de natalitat. Per això el problema plantejat d'aquesta manera és completament inacceptable, perquè és de suposar que d'ara endavant a Catalunya, tenint nosaltres l'autonomia i havent-hi en el Govern i en el Parlament homes d'esperit nou i esquerrà, voldran renovar totalment tots els aspectes econòmics i ètics de la vida catalana, i hem de suposar que anirem endavant i no endarrera; és a dir, que cada dia farem un poble més civilitzat i que, per tant, el problema de la natalitat en lloc d'anar *in crescendo* anirà cada dia disminuint.

Però hi ha un altre aspecte en el qual es pot veure la poca sinceritat íntima dels que parlen de la necessitat d'augmentar la xifra de la població catalana a Catalunya, i és que es refereix al problema de la mortalitat infantil i morbiditat dels nens; perquè justament aquests dos problemes, la mortalitat infantil i la morbiditat, estan vinculats d'una manera evident i total a les característiques econòmiques generals del país; és a dir, que perquè nosaltres poguem resoldre d'una manera perfecta aquest problema de la mortalitat infantil i el de les malalties endèmiques que hi ha per tot Catalunya, per a resoldre'l d'una manera perfecta, haurem d'arribar a la supressió del capitalisme. (*Rialles en la Minoria de Lliga Catalana.*) Encara que rigueu, és aquesta la veritat, perquè l'esperit de profit és justament aquell que va disminuint constantment les condicions morals, físiques i ètiques de la vida col·lectiva, perquè mentre hi hagi homes que en el regim general de la col·lectivitat tinguin més el propòsit de perseguir un profit material en bé d'ells directament o de la classe a la qual pertanyen, que el profit col·lectiu, el benestar col·lectiu, hi hauran condicions d'aquelles de caràcter permanent que influixin d'una manera també permanent en la constitució física, mental i ètica dels homes, en sentit depressiu, en sentit pejoratiu. Perquè és el problema de la propietat urbana.

El Sr. COMORERA: Mentre tingui supremacia l'esperit de profit sobre el benestar col·lectiu, evidentment que la renda de la propietat urbana sempre serà una conseqüència de la poca salut i de les deformacions físiques de la gran massa dels ciutadans de Barcelona, i mentre es respecti aquesta supremacia del profit i dels homes que el disfruten, evidentment que a Barcelona sempre hi haurà condicions sanitàries inferiors que tindran com a conseqüència immediata, no solament la mortalitat d'un gran nombre de criatures, sinó que també la creixent depauperació física dels homes i les dones que estan obligats, malgrat ells mateixos, a viure en condicions totalment inferiors, totalment inhumanes, perquè hi ha un profit que molts senyors no volen abandonar. De manera que el problema que es planteja amb aquesta esmena, per una part no interessa perquè la pròpia civilització la rebutja, i per altra part no interessa tampoc perquè si aquí es fes la feina que s'ha de fer cada any morrien menys nois a Catalunya i cada any la salut dels homes i dones de Catalunya seria més forta, perquè les condicions econòmiques millorarien, perquè el profit pesaria menys sobre tota la col·lectivitat catalana i perquè a la fi hi hauria un comen-

gement de justícia social i econòmica a totes les contrades catalanes, no solament a ciutat, sinó també a muntanya, que tant preocupa als senyors de la Lliga Catalana. De manera que la Minoria socialista no accepta l'esmena que ha presentat la Minoria de la Lliga Catalana, i votarà en contra pel que ha exposat abans per considerar-la extemporània i per considerar-la poc sincera en el camp econòmic i a la vegada perquè no voldria mai que qualsevol actitud, qualsevol acte dels representants de la Unió Socialista, es pogués interpretar en el sentit imperialista o en el sentit nacionalista, en el sentit de classe, perquè la preocupació, senyor President, per a mantenir la puresa d'una cosa que no existeix, com són les races, car només hi ha una raça humana, la preocupació per conservar una cosa que en el fons no existeix...

El Sr. VALLS I TAVERNER (*Assenyalant el senyor Rossell i Vila*): Existia, hi ha un llibre de cinc-cents pàgines.

El Sr. COMORERA: ...no ha d'interessar als homes que volen lluitar pel millorament de la col·lectivitat. Aquí a Catalunya, avui, hi ha homes que són catalans per ascendència molt llarga i altres que ho són per generació individual; vindran altres homes que seran catalans d'origen o no en seran, però és evident que a Catalunya hi haurà sempre una humanitat que, vulgues o no vulgues — perquè si negueu això es pot dir que ho negueu tot — espiritualment, psicològicament i fins i tot potser èticament, anirà essent conformada d'acord amb el que és el nostre país, d'acord amb el seu ambient físic, amb el seu ambient històric i amb el seu ambient econòmic, perquè és aquesta l'evolució dels països, ja que si no fos veritat Catalunya no existiria; suposo que els primitius habitants de Catalunya no eren pas els habitants que som ara.

El Sr. ROSSELL I VILA: Sí, home, sí.

El Sr. COMORERA: Que Catalunya sigui realment una pàtria d'homes que visquin en pau i justícia integral. Catalans d'avui, catalans d'ahir; sempre homes i res més.

El Sr. PRESIDENT: Té la paraula la Comissió.

El Sr. ROVIRA I VIRGILI: Senyors Diputats, és cert que l'esmena signada pel senyor Vallès i Pujals i altres senyors Diputats conté extrems diversos i he fet ja expressament d'ocupar-me d'una manera especial i gairebé única d'aquest problema del despoblament de les altures, perquè em sembla que els altres extrems de l'esmena, sobretot el que es refereix a la natalitat, són coses poc susceptibles de poguer ésser guarides ni per una Constitució ni tant sols per una Llei. El senyor Comorera, seguint el seu mètode podríem dir marxista, deia que la població minva de natalitat, és culpa del capitalisme. No diré que en això no hi tingui una part important, que el sistema social no influeixi en aquesta minva de natalitat, però si fos exacta que a més riquesa corresponen més naixences, hauríem de dir que les classes riques tindrien molt més fills que les classes pobres, i es posaria en evidència aquesta proporció entre la riquesa i la natalitat.

El Sr. COMORERA: No he dit pas això.

El Sr. ROVIRA I VIRGILI: Però en la realitat no és així, i veiem que el nivell de natalitat és sostingut en el conjunt del món molt més pels obrers que no pas pels capitalistes. Per altra banda, això de cercar motius especials a problemes tan profunds i tan greus com aquest, és una cosa potser massa fàcil. Recordo que, anys enrera, les dretes de Catalunya seguint el camí de les dretes universals havien trobat, segons elles, la causa veritable de la minva de natalitat. Com que llavors passava a França deien que la culpa d'això era l'escola laica. Ara, a qui donarem la culpa? No és l'escola laica, perquè Estats que tenen escoles religioses van al darrera de França en el problema de la natalitat, de manera que hem pogut veure experimentalment que no era l'escola laica el motiu que baixés la natalitat. Em sembla que fóra una cosa lluny del nostre objecte discutir a fons aquests problemes, el de la natalitat, el de la immigració, els llocs situats en les altures que es van despoblant. Jo crec que quan es plantegi amb caràcter concret, a base d'una Llei catalana, podrem discutir-ho més àmpliament, perquè hi ha en aquest punt coses molt interessants. De moment li he de dir al senyor Vallès que pensi en la sola cosa que és la que més interessa, i és que aquests problemes diversos que ell esmenta en la seva esmena no són coses vertaderament de caràcter constitucional. Qui conegui a pam les Constitucions europees veurà que problemes com la natalitat, la despoblació de certs llocs geogràfics, no són matèries de les quals s'ocupi la Constitució d'un país; són problemes importantíssims, però que, pel seu caràcter, no figuren en cap Constitució. És per aquest motiu que creiem que en una Constitució, en una llei fonamental, no pot constar-hi aquest problema, aquest complex de problemes que tenen el seu lloc en lleis particulars, en lleis ordinàries. No té, doncs, altre objecte ni motiu el nostre refús.

La importància d'aquests problemes per nosaltres és realment transcendental. Em penso que he estat entre els polítics de Catalunya un dels primers que he assenyalat el que representava per a Catalunya tenir una baixa natalitat, i és perquè he vist que en molts casos de lluites nacionals, aquesta qüestió ha tingut un paper importantíssim. El senyor Vallès esmentava el cas de Bèlgica i deia que tenia una població el doble de Catalunya en un territori equivalent. En realitat, no és igual la terra. Bèlgica és una plana i Catalunya és un dels països més muntanyosos i aspres del món; per tant, no hi ha de haver tanta densitat de població. Per exemple, a Bèlgica hi ha el cas interessantíssim de què un dels motius transcendents que ha decidit el problema való-flamenc és la més alta natalitat dels flamencs, per la que ha arribat a dominar la raça flamenca damunt de la valona. Per això es concedeix alta importància a aquest problema. Tenim, també, l'exemple de Polònia respecte d'Alemanya. Degut a la major natalitat, a l'increment de la població polonesa, ha estat aquest un dels motius del triomf final de Polònia damunt d'Alemanya. Tot això vol dir que si Catalunya continua amb una baixa natalitat en relació a la resta d'Espanya, on em penso que també baixarà al cap d'alguns mesos per un ritme universal; però així i tot, mentre continuï

l'estat d'ara, ens trobem en una situació d'inferioritat, perquè un país amb poca natalitat podriem dir que absorbeix els veïns, i aleshores fa que Catalunya es trobi amb un problema d'immigració, que presenta al costat d'unes avantatges, molt més forts inconvenients.

Reconeixem doncs que hi ha un problema de natalitat, d'immigració, de despoblament dels llocs alts on habiten els homes dedicats al conreu de la terra, però que el problema damunt del qual pot influir amb feina legislativa, pot actuar més aquest Parlament, és aquest problema de distribució de població damunt de l'àrea geogràfica de Catalunya. Aleshores, creiem que el problema del camp i més encara que del camp de la muntanya, pot ésser resolt en gran part a base d'aquesta llei que es prepara amb la qual hem de donar fonament de justícia a les relacions entre els conreus i els propietaris. Perquè un dels motius del despoblament del camp, ha estat aquest especial èxode de moltes antigues famílies pageses que s'han fet ciutadanes. Aquestes famílies, en gran part viuen a les viles grans, a les ciutats extenses, i viuen més que de res de les rendes de la terra. Els hi porten o bé el pagament de l'arrendament o bé les cistelles dels fruits de la collita, i aquesta classe ex-pagesa parasitària, fa un mal immens a l'economia de tots els pobles, i a l'economia de Catalunya. Hem d'afavorir a la classe que estima la terra, que la treballa, i no a aquesta classe que viuen damunt i que no treballen la terra. Heus aquí com per aquest camí nosaltres volem ajudar a resoldre, no diré a resoldre del tot, el problema de la terra nostra. Jo he vist, amb els meus propis ulls, el cas d'aquells pobles tots voltats de soledats, en les altes serres catalanes, als quals no hi arriben ni carreteres, ni correu diari, ni autoòmnibus, ni aquelles coses que ens parlen de comunicació, i he pogut veure que aquests elements es planyen de la situació d'inferioritat en què avui es troben. Si nosaltres confessem que aquí i a tot arreu, costa de retenir a l'home damunt la terra, que és molt difícil portar a l'home de la ciutat a la pagesia, mentre que a l'inversa és cosa molt fàcil, si reconeixem tot això, hem de procurar donar grans avantatges a aquells que viuen damunt de la terra, que la treballen i que la fan produir.

Heus aquí, perquè nosaltres, tot i donant importància màxima als problemes que conté l'esmena presentada pel senyor Vallès i Pujals i altres senyors Diputats, no creiem que això hagi de constar en un article de la Constitució, no és matèria constitucional, no ho és ni per a nosaltres ni per aquells que han fet a Europa i al món altres Constitucions. Però això no representa cap refús de fons, no és negar importància a aquest problema. Quan lleis concretes — i em penso que una n'hi haurà dintre de poques setmanes —, respecte a aquest problema, vinguin aquí, aleshores entre tots tractarem de resoldre la qüestió tenint sempre en compte aquest amor a la terra catalana que ens fa voler-la ben poblada i ben rica, i aquest amor a la justícia social que fa que quan diguem que Catalunya és de tots els catalans, volem dir que tots els catalans tinguin part en la riquesa de Catalunya. *(Molt bé, en els bancs de la Majoria.)*

El Sr. VALLÈS I PUJALS: Demano per parlar.

El Sr. PRESIDENT: Té la paraula el senyor Vallès i Pujals.

El Sr. VALLÈS I PUJALS: Jo em felicito de l'èxit que ha tingut la meua esmena, perquè realment després del pobre discurs que jo he pronunciat en defensa d'ella, el vibrant discurs del senyor Rovira i Virgili en favor de la mateixa, recolzant-se en tots els arguments que jo li he exposat, realment li donen un valor molt superior al que tenia després d'haver esgrimit en pro d'ella la meua pobre paraula. Però, realment, he d'insistir en l'estranyesa que em causa que després d'aquest calor que el senyor Rovira i Virgili hi posa quan parla d'aquest problema, i que és un calor natural que jo m'explico, és el calor que hi posa tot home veritablement nacionalista que parla d'aquest problema, perquè veu realment la transcendència nacionalista que té...

El Sr. CANTURRI: Ara sou nacionalista?

El Sr. VALLÈS I PUJALS: Som els pares del nacionalisme, senyor Canturri! Després d'això, m'estranya molt que el senyor Rovira i Virgili s'empenyi en anar dient que considera que això no pot ésser un principi constitucional. Jo m'explico perfectament la posició del senyor Comorera i dels demés Diputats de la Minoria socialista. Ens ha dit clarament el senyor Comorera, amb una franquesa que he d'agrair-li que a ell tant se li en dona que a Catalunya hi hagin més o menys catalans, que tant se li en dona que es perdin les característiques racials de la nostra Catalunya...

El Sr. COMORERA: Jo no he dit això.

El Sr. VALLÈS I PUJALS: ...que l'únic que l'interessa és que hi hagin homes a Catalunya que visquin amb pau i amb justícia, siguin com siguin. No interessa a la Minoria socialista — i jo ho comprenc, donada la posició en què ells estan col·locats, aquesta posició internacionalista — aquest problema, sota aquest aspecte. Jo el que no m'explico és que aquest punt de vista el sostinguin individus de la Majoria i, sobretot, individus que realment senten el nacionalisme. Parlava el senyor Comorera del problema de l'augment de la població, i amb la seva dèria de què tot el que passa a la humanitat en té la culpa el capitalisme, també volia barrejar això amb el capitalisme. Ja el senyor Rovira i Virgili ho ha rebutjat per una part, quan deia que els obrers tenen més fills que els rics. De manera que jo no he d'insistir sobre això; però voldria donar un altre argument encara: on hi ha més població i on hi ha menys població? On els pobles tenen una xifra de població superior i on la tenen inferior? La tenen superior els pobles de civilització forta, els pobles d'Europa i encara els pobles de l'occident d'Europa; a Bèlgica, a Saxònia i tots aquests punts on realment existeix aquesta civilització milenària, a la qual el senyor Comorera acusava com a causant de la disminució de la natalitat. On hi ha més civilització, hi ha més gent; en el cor de l'Àfrica, on no hi ha civilització, hi ha menys gent. Són dos termes no comparables i que no tenen res a veure amb aquest problema.

El Sr. COMORERA: Una cosa és la natalitat i l'altra la mortalitat. En moltes zones de l'Àfrica, a les quals la V. S. s'ha referit, neixen més fills que aquí, però en moren més.

El Sr. VALLÈS I PUJALS: Hi ha menys gent, i on no hi ha gent no mor ningú. Jo vull deixar sentat realment en aquest problema, que a nosaltres ens preocupa aquesta qüestió principalment sota el punt de vista nacionalista. Quant al punt al qual jo em referia abans en parlar del problema de la immigració, deia — ho recordaran els senyors Diputats —: Ultra un problema social, i ultra un problema d'ordre públic, que planteja aquesta vinguda de gent no catalana a Catalunya, hi ha un problema que a mi em preocupa més, i és el perill que per a la nostra raça, el perill que per a Catalunya, per a la població catalana, hi ha d'una desnacionalització. I això que als senyors de la Minoria socialista no els preocupa, a nosaltres ens preocupa molt. I jo sols vull fer una consideració: ¿Per què hem obtingut l'autonomia, per què hem obtingut aquest Estatut que ve a consagrar, en una forma més o menys completa, més del que hauríem volgut tots, que ve a consagrar el nostre dret a governar-nos, sols perquè érem una raça especial, que té aquesta característica diferent de les altres poblacions d'Espanya? A la vegada que nosaltres haguéssim estat una cosa amorfa, semblant a tota la resta dels pobles d'Espanya, sense aquesta característica diferencial, entre Catalunya i Múrcia, per exemple, que ara ens està invadint, no haguéssim tingut l'autonomia, ni hauríem tingut dret a demanar el reconeixement de la nostra personalitat i del nostre Govern propi.

Jo, al senyor Rovira i Virgili he de tornar-li a insistir en el que li he dit que realment amb els arguments que dona no fa més que la defensa de la nostra posició. Tot el que ens deia respecte del problema való i flamenc, respecte a Bèlgica, i el que ens deia de Polònia, ve a ésser una confirmació del punt de vista nostre, respecte l'interès que tenim en conservar la raça catalana en la seva característica especial, procurant de totes les maneres que no es perdi. En parlar del problema de la natalitat, el senyor Rovira i Virgili es permeté també fer una allusió al laïcisme, i deia fent un retret als elements de dreta, deia que els elements de dreta a Catalunya, des d'uns anys enrera, en veure que França es lamentava de la gran minva de natalitat que hi havia, ho atribuïa a l'escola laica, i ho deia amb un to de burla i de menyspreu, dient que no tenia res que veure una cosa amb l'altra. Però jo li diré al senyor Rovira i Virgili que això ha estat desvirtuat per homes que em penso que el senyor Rovira i Virgili no desconixerà. Tinc aquí el llibre d'Eduard Herriot, que tracta d'aquest problema. Em penso que és una autoritat que no titllaré pas de clerical, i aquest, parlant amb gran emoció d'aquest problema, de la minva de la natalitat a França, té una frase de tres línies que jo em permetré llegir als senyors Diputats, perquè vegin quin és el pensament dels homes de la França d'avui. Diu: «Malgrat de tot l'excés que hi ha en aquesta síntesi, malgrat del caràcter tendenciosos de les solucions proposades, jo no em negaré pas a reconèixer fins des del punt de vista únicament social, que allí on l'ordre religiós es presenta a l'home com superior a tots els altres, la fe presta al patriotisme un poderós concurs.» Això ho confessa Eduard Herriot, dient que el problema de la despoblació a França està en íntima relació amb el problema del laïcisme.

I, finalment, perquè no vull allargar més la meua intervenció, perquè jo encara tinc l'esperança que

la Comisió, o la majoria de la Comissió reconeixrà i es prestarà a què aquest problema es consignï en la Constitució, en forma d'un principi general, com nosaltres proposem, jo vull dir-li al senyor Rovira i Virgili que quan em deia que en cap Constitució constava aquest problema, que no era aquest problema constitucional, que la Constitució alemanya, que tots tenim a la mà cada dia, hi ha l'article 7.º, que diu: «El Reich legislarà sobre la política demogràfica», que és el mateix que diu l'esmena, usa precisament els mateixos termes, i després l'article 119 diu: «Es missió de l'Estat i dels Municipis vetllar per la conservació de la puresa, sanitat i foment social de la família. Les famílies de numerosa prole tenen dret a ésser auxiliades per a alleugerir llurs càrregues.» És un d'aquells aspectes tan interessants a què jo em referia abans.

Recopilant tot el dit en aquesta discussió, el nostre punt de vista és aquest: Hi ha un problema interessant que el reconeix el senyor Rovira i Virgili; hi ha un problema interessant, que és aquest problema que comprèn tots aquests aspectes a què abans m'he referit, que és el que en podríem dir el problema de la població, que té aquells quatre caires principals a què abans em referia. És un problema, respecte de cada un dels caires, del qual hi ha una fonda preocupació, són paraules del mateix senyor Rovira i Virgili, i per tant, fa que s'hagi d'actuar sobre d'ell. El reconeixement que han de venir lleis, que han de legislar sobre aquesta matèria, i que es donin aquelles solucions per a posar remei a tot això. Ara jo dic, tot això no justifica un precepte constitucional, que no reveli res més, sinó la preocupació fonda d'aquest problema, que no reveli res més, sinó que nosaltres reconeixem la importància d'aquest problema. Notin els senyors Diputats que en la nostra esmena no proposem cap solució, no diem les mesures que s'hagin de prendre per a donar una solució (això, evidentment, ja no seria un problema constitucional). Cal simplement consignar l'existència del problema, la preocupació del Parlament de Catalunya per a aquest problema en els moments actuals, deixant que després vinguin les lleis especials a donar solució a cada un dels aspectes d'aquest problema. No crec que a això no s'hi oposi ningú. Podrem nosaltres estar disconformes en la solució a donar a aquest problema; quan es discuteixin aquestes mesures, s'hi podrà posar remei per uns camins o per altres, però avui cal consignar simplement que hi ha un problema fons a Catalunya i que volem donar-li solució. Crec que no s'hauria de limitar la Comissió, i torno a insistir-hi perquè vegi la manera d'admetre aquesta esmena, si no en el termes en què està consignada, en altres termes semblants, que tinguin per objecte només reconèixer l'existència d'aquest problema. Crec que els elements nacionalistes, que hi ha indubtablement a la Majoria, compartiran el meu criteri i ajudaran a aquesta solució.

El Sr. PRESIDENT: Té la paraula el senyor Rovira i Virgili.

El Sr. ROVIRA I VIRGILI: No voldria pas allargar gaire més el debat sobre aquesta esmena, perquè podríem dir que encara en el nostre Estatut la feina és llarga, el temps és curt i l'hora és alta, de manera que em limitaré a resumir el motiu fonamental pel qual la Comissió no accepta aquesta esmena. I és que el que en podríem dir el

seu conjunt, aquesta podríem dir-ne minuciositat en assenyalar aquests problemes, no correspon a un principi que tingui caràcter constitucional. Els fets de què hi hagi aquesta indicació en la Constitució alemanya, no prova res en contra del que he dit. En primer lloc jo he dit que no era un principi corrent, però a més d'això tingueu en compte que diu la Constitució alemanya quan divideix, quan reparteix les facultats o les competències entre l'Estat central i els Estats particulars, no fa indicació ni de fons ni contingut respecte a aquest problema. Es limita a deixar això a la competència del Reich. És un cas diferent al d'ara. Em sembla, doncs, que la nostra posició és ben clara, no és contradictòria. Estem fonamentats en el que és avui dia en Europa i en el món, i jo tot donant-li la importància que té realment, no em sembla que hagi d'ésser motiu perquè formi part d'un article de la nostra Constitució.

Com que encara hi ha aquest criteri general per part nostra que ja ens priva d'acceptar aquesta esmena, em permetré remarcar que aquesta al·lusió que es feia sempre, generalment, a l'escola laica, de què era el principal causant de la minva de la natalitat, és deguda, més que res, a la diversa estructura del territori francès. Deia, per exemple, regions de molta fe, com Bretanya, hi ha més natalitat; regions de menys fe, com el Migdia, hi ha menys natalitat. I jo tinc la convicció de què això no depèn de l'aspecte religiós, depèn més que res de la constitució, de l'estructura social de cada poble. Poble com el de Bretanya, amb una tradició familiar molt forta, té en això la conseqüència de què la seva natalitat és més robusta, i altres pobles on hi ha una altra estructura, podríem dir social, no en té tanta, és un poble psicològic molt més que religiós i que econòmic.

Com que ja he dit que em semblaria poc oportú i fora del moment discutir a fons aquest problema, jo pregaria al senyor Vallès i Pujals i als seus companys, que davant la nostra afirmació, davant la seguretat que aquests problemes seran recollits pel Parlament i pel Govern de Catalunya, no caldria votar aquesta esmena, perquè s'hauria de votar, més que res, una qüestió de procediment i no pas un qüestió de fons. Si creuen que l'esmena essent acceptada és obstacle per a les nostres lleis que vindran, pot ésser retirada, nosaltres ho agraiem. Si no és retirada, la Comissió no l'accepta i demana a la Majoria que voti en contra. Res més.

El Sr. PRESIDENT : Es posa a votació l'esmena. Els senyors Diputats que votin a favor, tindran la bandat d'aixecar-se. (*S'aixequen els senyors Diputats de la Lliga Catalana.*) Resta desestimada l'esmena. Es posa a discussió el títol III.

El Sr. DURAN I VENTOSA : Demano per parlar.

El Sr. PRESIDENT : Té la paraula el senyor Duran i Ventosa.

El Sr. DURAN I VENTOSA : Em permetré fer una proposició a la Cambra que no sé si serà ben acollida, però com que aquest títol III comprèn tres capítols i aquests tres capítols tenen una importància extraordinària cada un d'ells, ja que un es refereix al Parlament, l'altre a la facultat pre-

sidencial i l'altre al Consell Executiu, aquesta Minoria desitjaria que donant una interpretació quel·com àmplia al Reglament, li fos permès intervenir o fer els discursos que cregui necessaris sobre la totalitat, no per títols, sinó per capítols. I a aquest efecte em permeto demanar la paraula, si així s'acorda, pel dia pròxim a fi de consumir un torn en contra de la totalitat del capítol I.

El Sr. PRESIDENT : La Presidència creu que no hi ha inconvenient es pugui discutir d'aquesta forma la totalitat, i sotmet la petició del senyor Duran i Ventosa a l'acord de la Cambra.

El Sr. ESPANYA : Jo voldria fer una senzilla observació. Trobem encertat el què ha demanat el senyor Duran i Ventosa i en el seu propòsit no veiem cap inconvenient, però jo li pregaria que tinent en compte que s'està allargant molt la discussió del Projecte de Constitució i que és molt interessant que aquest Projecte sigui aprovat quant abans, pregaria als senyors Diputats que procuressin ésser breus en els seus discursos, perquè és veritat que tenim un Reglament, però aquest Reglament no es compleix.

El Sr. PRESIDENT : El Reglament es compleix sempre, però...

El Sr. ESPANYA : Però per una benevolença excessiva...

El Sr. PRESIDENT : La Presidència procura amb benvolença interpretar l'interès de la Cambra i procura respectar l'interès dels temes.

El Sr. ESPANYA : Nosaltres, els de la Majoria, escoltem amb molt gust totes les intervencions dels Diputats de la Lliga Catalana i també, no cal dir, dels Diputats d'Unió Socialista de Catalunya. Però crec que valdria la pena que ens poséssim d'acord per a fer el possible en el sentit de què la Constitució fos aviat aprovada, perquè, del contrari, la tasca del Parlament resta obstaculitzada. Cal tenir en compte que s'han de declarar urgents una sèrie de Projectes que vindran a la deliberació del Parlament, i precisament aquesta declaració d'urgència s'ha de fer perquè el Projecte de Constitució no està avançant en la seva discussió. Per aquestes raons, jo pregaria a tots els Diputats de les Minories i també els companys de la Majoria que fessin el possible per a alleugerir els debats.

El Sr. DURAN I VENTOSA : Tenim molt interès en afirmar que la Minoria de la Lliga Catalana no fa res que pugui representar una obstaculització a la discussió d'aquest Projecte. Al contrari, vol donar tota classe de facilitats. Però l' haver demanat que se'm permeti una impugnació, unes observacions, millor dit, sobre la totalitat, és perquè, com ja veuran els senyors Diputats, en aquest títol figuren una sèrie de problemes que van anexas, que van conjunts, i de no fer-ho així, podria aparèixer com una cosa inconnexa. Repetim que, en nom de la Minoria de Lliga Catalana, estem disposats a donar tota classe de facilitats per a la discussió i que, encara que exercim els nostres drets parlamentaris, mai hem volgut fer obstrucció.

El Sr. ESPANYA : Jo no he dit obstrucció; he dit obstaculització.

El Sr. DURAN I VENTOSA : Demano, doncs, que se'm reservi la paraula per a la sessió de demà.

ORDRE DEL DIA
per a la sessió de dijous

1. Precs i preguntes.
2. Interpellació sobre el problema de la immigració.

3. Continuació de la discussió del dictamen de la Comissió sobre el Projecte d'Estatut Interior de Catalunya.

(S'aixeca la sessió a un quart de nou de la vetlla.)

